

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

**SPRAWOZDANIE Z MONITORINGU SIEDLISKA 3130 BRZEGI LUB OSUSZANE DNA
ZBIORNIKÓW WODNYCH ZE ZBIOROWISKAMI Z *LITTORELLETEA*, *ISOËTO-
NANOJUNCETEA***

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea, cała Polska, wprowadzenie

---

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea, cała Polska, wprowadzenie

INFORMACJE OGÓLNE

1. Kod i nazwa rodzaju

3130 Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea

2. Informacja w jakich regionach biogeograficznych występuje dane siedlisko

Alpejski

Kontynentalny

3. Koordynatorzy główni: obecny i w poprzednich badaniach

2016-2018: Agnieszka Kolada

2013-2014: Elżbieta Wilk-Woźniak

4. Koordynatorzy krajowi: obecny i w poprzednich badaniach

2016-2018: Agnieszka Kolada

2013-2014: Joanna Gałosz-Zalewska

5. Współpracownicy obecni i w poprzednim badaniu

2016-2018: Albert Wiaderny, Gałosz Wojciech, Krzysztof Banaś, Marek Malicki, Rafał Bartosz, Zygmunt Dajdok

2013-2014: Albert Wiaderny, Andrzej Wuczyński, Gałosz Wojciech, Krzysztof Banaś, Marek Malicki, Waldemar Bena

6. Eksperti lokalni obecni i w poprzednich badaniach

2016-2018: Arkadiusz Nowak, Joanna Zalewska-Gałosz, Marek Merdalski, Michał Smoczyk, Piotr Kobierski, Rafał Krawczyk

2013-2014: Arkadiusz Nowak, Joanna Zalewska-Gałosz, Marek Merdalski, Michał Smoczyk, Piotr Kobierski, Rafał Krawczyk, Remigiusz Pielech, Zygmunt Dajdok

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea, cała Polska, wprowadzenie

7. Lata i miesiące obecnych i poprzednich badań z informacją, czy jeżeli były istotne różnice w porze badań oraz warunkach pogodowych pomiędzy kolejnymi powtórzeniami badań, mogły one wpłynąć na różnice w wynikach badań:

Region biogeograficzny	Stanowisko	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych w latach		Uwagi
		2013-2014	2016-2018	
ALP	5390 Klimkówka	18.10.2013	24.10.2017	
ALP	5664 Międzybrodzie Żywieckie - centrum	02.10.2014	07.10.2017	
ALP	5665 Solina-Wołkowyja	04.10.2014	10.10.2017	
ALP	5667 Międzybrodzie Żywieckie - cofka	02.10.2014	07.10.2017	
ALP	5698 Jez. Żywieckie - Klin	21.10.2014	07.10.2017	
ALP	5699 Jez. Żywieckie - ujście Łękawki	21.10.2014	07.10.2017	
ALP	5700 Jez. Międzybrodzkie ujście Soły	21.10.2014	07.10.2017	
CON	4224 Nowiniec	01.05.2013 06.08.2013	19.07.2017	
CON	4291 Miłowice I	10.08.2013	17.07.2017	
CON	4292 Miłowice II	10.08.2013	17.07.2017	
CON	4638 Ruskie Stawy	12.08.2013 31.08.2013	16.06.2017 09.08.2017	
CON	4720 Jezioro Janiszowice	01.10.2013	19.07.2017	
CON	4744 Ruda Sułowska I	28.08.2013; 19.09.2013	17.05.2017 15.10.2017	
CON	4746 Osiek	04.10.2013	21.10.2017	
CON	4763 Zalew Mietkowski	01.10.2013	07.10.2017 13.10.2017	
CON	4768 Przeborek	2.10.2013	21.10.2017	
CON	4769 Starorzecze w Chelmie	25.09.2013	15.10.2017	
CON	4771 Zbiornik Witka	15.09.2013	25.08.2017 08.10.2017	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea, cała Polska, wprowadzenie

Region biogeograficzny	Stanowisko	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych w latach		Uwagi
		2013-2014	2016-2018	
CON	4777 Rapocin	25.09.2013	08.10.2017	
CON	4780 Borowa Oleśnicka	16.05.2012, 15.5.2014	11.04.2017 11.05.2017 17.05.2017	W bazie trzy raporty 2009, 2012-2014 oraz bieżący 2017; opisy badań wskazują na badanie jednokrotne w ubiegłych latach; wyjaśnienie w komentarzu poniżej
CON	4796 Ruda Sułowska II	16.05.2012 13.05.2013	17.05.2017 15.10.2017	W bazie trzy raporty 2009, 2012-2014 oraz bieżący 2017; opisy badań wskazują na badanie jednokrotne w ubiegłych latach; wyjaśnienie w komentarzu poniżej
CON	4797 Ruda Milicka	24.05.2013 26.06.2013 19.09.2013	17.05.2017 15.10.2017	
CON	4806 Żeleźniki	13. 05. 2014, 15. 05. 2014 22.05.2013, 19.08.2013	17.05.2017 31.05.2017 15.10.2017	W bazie trzy raporty 2009, 2012-2014 oraz bieżący 2017; opisy badań wskazują na badanie jednokrotne w ubiegłych latach; wyjaśnienie w komentarzu poniżej
CON	4813 Iłowa- Żaków I	06.10.2013	21.10.2017	
CON	4815 stawy Maleckie- Kopiec 2	07.10.2013	14.10.2017	
CON	4822 stawy Maleckie- Kopiec 1	07.10.2013	14.10.2017	
CON	4824 Szydłowczyk	04.10.2013	21.10.2017	
CON	4837 Iłowa-Żaków II	06.10.2013	21.10.2017	
CON	4864 Białogóra	31.08.2013	27.10.2017	
CON	4867 Jezioro Piaszno - Łąkie	19.08.2013	15.10.2017	
CON	4873 Jezioro Piaszno k. Tuchomia	19.08.2013	15.10.2017	
CON	4962 Buda Stalowska I	19.09.2013	13.09.2017	
CON	5031 Grotów	12.10.2013	30.09.2017	
CON	5081 Zalew Białków	05.08.2013 13.10.2013	14.10.2017	
CON	5107 Babule	18.09.2013	13.09.2017	
CON	5115 Lipa	20.09.2013	13.09.2017	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea, cała Polska, wprowadzenie

Region biogeograficzny	Stanowisko	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych w latach		Uwagi
		2013-2014	2016-2018	
CON	5122 Miłowice stawy północne	12.10.2013 14.10.2013	-	Stanowisko usunięte z monitoringu po poprzednim cyklu badań
CON	5147 Maliniec	21.09.2013 23.10.2013	13.09.2017	
CON	5157 Jezioro Wiejskie k. Łąkie	2013.10.11	15.10.2017	
CON	5158 Jezioro Drzędno	13.09.2013	16.07.2017	
CON	5159 Jezioro Kuchenek	13.09.2013	15.10.2017	
CON	5160 Jezioro Liny	12.09.2013	02.08.2017	
CON	5161 Jezioro Krasne	12.09.2013	02.08.2017	
CON	5162 Jezioro Zakrzewie	14.09.2013	16.07.2017	
CON	5163 Jezioro Strupino	14.09.2013	16.07.2017	
CON	5197 Buda Stalowska II	19.09.2013	13.09.2017	
CON	5217 Biała Nyska	2013-10-10	29.09.2017	
CON	5218 Siestrzechowice	2013-10-10	27.09.2017	
CON	5219 Wilamowa	2013-10-10	27.09.2017	
CON	5220 Jedlice	2013-10-11	28.09.2017	
CON	5221 Szczedrzyk	2013-10-11	29.09.2017	
CON	5279 Janików I	19.10.2013	30.09.2017 21.10.2017	
CON	5282 Janików II	19.10.2013	30.09.2017 21.10.2017	
CON	5285 Borowe k. Gozdnicy I	19.10.2013	28.10.2017	
CON	5315 Borowe k. Gozdnicy II	19.10.2013	28.10.2017	
CON	5328 Małe Oczko	15.08.2013	16.07.2017	
CON	5329 Jezioro Żuromińskie	20.10.2013	16.07.2017	
CON	5330 Jezioro Jeleń	20.10.2013	01.08.2017	
CON	5332 Jezioro Gubisz	20.10.2013	01.08.2017	
CON	5333 Jezioro Ząbinowskie	20.10.2013	01.08.2017	
CON	5334 Jezioro Smołowe	15.09.2013	02.08.2017	
CON	5346 Zbiornik Bukówka	19.10.2013	07.10.2017	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea, cała Polska, wprowadzenie

Region biogeograficzny	Stanowisko	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych w latach		Uwagi
		2013-2014	2016-2018	
CON	5385 Danusia 1	22.10.2013	21.10.2017	
CON	5386 Kamilcia	22.10.2013	21.10.2017	
CON	5387 Danusia 2	22.10.2013	21.10.2017	
CON	5388 Cyranka	22.10.2013	21.10.2017	
CON	5389 Młyńczyk	22.01.2013	21.10.2017	
CON	5396 Kowalowski Stawek I	20.10.2013 21.11.2013	04.10.2017	
CON	5402 Jezioro Bledzewskie	19.10.2013 10.2012	22.09.2017	
CON	5406 Michałowiec	24.10.2013	21.10.2017	
CON	5407 Wesoły	24.10.2013	21.10.2017	
CON	5410 Gniwus	24.10.2013	21.10.2017	
CON	5414 Kanonik	8.10.2013	21.10.2017	
CON	5416 Wójtowiec	24.10.2013	21.10.2017	
CON	5423 Mokradła Sułowskie	22-10-2013	04.10.2017	
CON	5428 Karpniki	21.10.2013	08.10.2017	
CON	5429 Zbiornik Sosnówka	21.10.2013	08.10.2017	
CON	5430 Rębiszów	21.10.2013	08.10.2017	
CON	5452 Wszewilki	13.09.2013	15.10.2017	
CON	5659 Stoki	14.10.2014	28.10.2017	
CON	5663 Rosnowo	14.10.2014	28.10.2017	
CON	5671 Barnówko	14.10.2014	22.10.2017	
CON	5674 Boguszyniec	15.10.2014	22.10.2017	
CON	5675 Koszęcin	15.10.2014	22.10.2017	
CON	5681 Trzcińsko-Zdrój	14.10.2014	28.10.2017	

Badania siedliska w obu analizowanych okresach badawczych prowadzone były między połową maja a połową listopada, zgodnie z oficjalną metodyką. Siedlisko 3130 jest bardzo trudne do monitoringu, przede wszystkim ze względu na jego efemeryczność, silne uzależnienie od warunków hydrologicznych (zarówno naturalnych w związku z warunkami pogodowymi, jak i antropogenicznych, związanych z reżimem gospodarowania na stawach, jeżeli stanowisko wyznaczone jest na stawach rybnych) oraz brak możliwości przewidzenia z wyprzedzeniem, kiedy siedlisko na stanowisku się wykształci, o ile w ogóle w danym sezonie. Jak wynika z analizy dat kontroli oraz rozmów z

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea, cała Polska, wprowadzenie

ekspertami lokalnymi, w przypadku kilku stanowisk stwierdzenie zasadności podjęcia badań monitoringowych wymagało wielokrotnej wizyty na stanowisku, stąd kilka dat kontroli. Z informacji od ekspertów wiadomo również, że w przypadku stanowisk na stawach pozostawali oni w kontakcie telefonicznym lub mailowym z właścicielami i dzierżawcami stawów celem ustalenia terminów spuszczenia z nich wód (warunkiem wykształcenia się siedliska jest odsłonięcie brzegu zbiornika w terminie, który umożliwi wykształcenie się typowej roślinności jeszcze przed zakończeniem sezonu wegetacyjnego). Stąd znaczna zmienności okresu badawczego w ciągu sezonu nie jest uchybieniem metodycznym i wynika ze specyfiki siedliska.

8. Liczba stanowisk przypadająca na poszczególne etapy (cykle np. 2009-2011), ile nowych, ile usuniętych oraz niemonitorowanych w danym etapie (w latach 2016-2019)

Tab. 1. Liczba stanowisk przypadająca na poszczególne etapy badań dla siedliska Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Lata (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba monitorowanych obszarów w regionach			Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Liczba niemonitorowanych i nieusuniętych	Uwagi
		ALP	CON	RAZEM				
2013-2014	2013, 2014	7	78	85	1	0	0	
2016-2018	2017	7	77	84	0	0	0	

Do sieci monitoringu w 2013 r. wyznaczonych zostało 85 stanowisk siedliska 3130, w tym siedem w regionie alpejskim i 78 w rejonie kontynentalnym. Jedno stanowisko z regionu kontynentalnego, Miłowice stawy północne, zostało usunięte z monitoringu po badaniach w 2013 roku, jako argument podane zostało ograniczenie liczby stanowisk do monitorowania ze względu na położenie innego stanowiska siedliska w bliskiej odległości. Stąd w 2017 r. badane były 84 stanowiska.

Dla trzech stanowisk, **Borowa Oleśnicka**, **Ruda Sułowska II** i **Żeleźniki** w regionie kontynentalnym w bazie założone są po trzy raporty roczne – z 2009 r, 2013 r. oraz bieżący, z 2017 r. Niemniej jednak informacje w raportach z 2009 r. wskazują, że stanowiska weszły do monitoringu w 2013 r., a raporty z 2013 r, zawierają niejednoznaczne informacje (brak nawet możliwości jednoznacznej identyfikacji, czy chodzi o te same stanowiska). W związku z brakiem możliwości na tym etapie przeprowadzenia weryfikacji stanu faktycznego w okresie sprzed kilku lat, w niniejszym raporcie zdecydowano na porównanie danych dla tych trzech stanowisk jedynie pomiędzy dwoma ostatnimi okresami, 2013-14 oraz 2017 r.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea, cała Polska, wprowadzenie

Tab. 1A. Liczba obszarów przypadająca na poszczególne etapy badań dla siedliska Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Lata (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba monitorowanych obszarów w regionach			Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Liczba niemonitorowanych i nieusuniętych	Uwagi
		ALP	CON	RAZEM				
2013-2014	2013, 2014	0	15	15	0	0	0	
2016-2018	2017	0	16	16	0	1	0	Dodatkowy obszar – Enklawy Puszczy Sandomierskiej, został wprowadzony w drugim cyklu badań bez zmiany liczby monitorowanych stanowisk

Stanowiska siedliska 3130 położone są na terenie 16 obszarów Natura2000, przy czym więcej niż jedno stanowisko siedliska znajduje się jedynie na sześciu obszarach: PLH020041 Ostoja nad Baryczą (siedem stanowisk), PLH220034 Jeziora Wdzydzkie (siedem stanowisk), PLH220005 Bytowskie Jeziora Lobeliowe (trzy stanowiska), PLH220079 Ostoja Borzyszkowska (dwa stanowiska), PLH060031 Uroczyska Lasów Janowskich (dwa stanowiska) i PLH180055 Enklawy Puszczy Sandomierskiej (dwa stanowiska). Ten ostatni obszar został wprowadzony dopiero w drugim cyklu badań. Pozostałe obszary reprezentowane są po jednym stanowisku siedliska 3130. Łącznie na obszarach Natura2000 położonych jest 29 stanowisk siedliska 3130, wszystkie reprezentujące region biogeograficzny kontynentalny.

9. Informacja czy była zmieniana metodyka, w tym waloryzacja oraz kiedy i na czym polegała

W obu okresach badawczych siedlisko było badane z zastosowaniem tej samej metodyki, obowiązującej obecnie w monitoringu. Do metodyki nie załączano erraty, wprowadzającej zasadę „najgorszy decyduje”, ponieważ zasada ta obowiązywała od początku wprowadzenia metodyki. Oba porównywane cykle były badane i oceniane w identyczny sposób (co więcej, przez dokładnie tych samych ekspertów lub zespoły ekspertów).

10. Informacja o ewentualnym wykorzystaniu wyników z innych projektów

W pracy nie wykorzystywano wyników z innych projektów.

11. Reprezentatywność wyników pod względem lokalizacji, ocena właściwego rozmieszczenia stanowisk

Liczba stanowisk siedliska jest dość znaczna (84 stanowiska). Biorąc pod uwagę zasięg występowania siedliska w Polsce, ograniczający się do terenów położonych w zasadzie wzdłuż zachodniej granicy kraju (zbiorowiska występujące na siedlisku budowane są przez gatunki atlantyckie, osiagające w Polsce wschodnią granicę zasięgu

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea, cała Polska, wprowadzenie

---

występowania), reprezentatywność rozmieszczenia stanowisk wydaje się być odpowiednia, a nawet znacznie większa niż wynikałoby to z zasięgu siedliska wskazanego w Podręczniku ochrony siedlisk... (Popiela, 2004). Pewne wątpliwości budzi lokalizacja stanowisk na stawach rybnych. Wiele stanowisk zlokalizowanych na stawach nie mogło zostać ocenionych w 2017 r. ze względu na odraczanie przez właścicieli terminu spuszczenia wód do późnej jesieni lub ich decyzję o niespuszczaniu jej wcale, co uniemożliwiło rozwój roślinności przed końcem sezonu wegetacyjnego. W prawdzie brzegi stawów są siedliskiem właściwym dla wykształcania się roślinności charakterystycznej dla siedliska 3130, jednak jak pokazują doświadczenia z obecnego cyklu badań, należałoby rozważyć możliwość wycofania się z monitoringu stanowisk na stawach na rzecz monitoringu siedliska na brzegach naturalnych zbiorników, o hydrologii niezależnej od działalności człowieka. W prawdzie nie gwarantuje to możliwości monitorowania siedliska na wszystkich stanowiskach w każdym cyklu (przy wysokich stanach wód siedlisko może nie wykształcić się również na zbiornikach naturalnych), niemniej jednak eliminuje dodatkowy czynnik zaburzający, jakim jest ingerencja człowieka w stosunki hydrologiczne.

12. Informacja o liczbie działek prywatnych

Wśród zarządzających terenem, na którym zlokalizowane są stanowiska, najczęściej wskazywane są Gospodarstwa Rybackie, nadleśnictwa, rdoś oraz rzgw. Dla 10 stanowisk wskazana jest własność prywatna (hodowcy ryb na stawach). Brak informacji o liczbie działek prywatnych.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie alpejskim

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie alpejskim

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab. 2 Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Nazwa parametru	Nazwa wskaźnika	Lata	Suma monitorowanych stanowisk				Razem
			FV	U1	U2	XX	
Powierzchnia siedliska		2013-2014	4			3	7
		2016-2018			6	1	7
	<u>Gatunki charakterystyczne</u>	2013-2014	7			7	7
		2016-2018				7	7
	Gatunki ekspansywne	2013-2014	5	2			7
		2016-2018				7	7
	Obce gatunki inwazyjne	2013-2014	7				7
		2016-2018				7	7
	Struktura przestrzenna płatów siedliska	2013-2014	7				7
		2016-2018				7	7
	<u>Gatunki dominujące</u>	2013-2014	7				7
		2016-2018				7	7
	<u>Udział dobrze zachowanych płatów siedliska</u>	2013-2014	7				7
		2016-2018				7	7
Specyficzna struktura i funkcje		2013-2014	7				7
		2016-2018				7	7
Perspektywy ochrony		2013-2014	7				7
		2016-2018	7				7
Ocena ogólna		2013-2014	7				7
		2016-2018				7	7

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie alpejskim

Tab. 2A1 Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony i parametrów łącznie na tych stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Nazwa parametru	Liczba stanowisk ze zmianą						inne zmiany (dotyczy tylko badań)	brak zmian	Suma stanowisk
	poprawa			pogorszenie					
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Powierzchnia siedliska				3		3	4		7
Specyficzna struktura i funkcje							7		7
Perspektywy ochrony								7	7
Ocena ogólna							7		7

Tab. 2A2 Podsumowanie zmian ocen wskaźników łącznie na tych stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Nazwa wskaźnika	Liczba stanowisk ze zmianą						inne zmiany (dotyczy tylko badań)	brak zmian	Suma stanowisk
	poprawa			pogorszenie					
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Gatunki charakterystyczne							7		7
Gatunki ekspansywne							7		7
Obce gatunki inwazyjne							7		7
Struktura przestrzenna płatów siedliska							7		7
Gatunki dominujące							7		7
Udział dobrze zachowanych płatów siedliska							7		7
Podsumowanie							7		7

PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISK

II.A.1 WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWIDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM ALPEJSKIM NA STANOWISKACH

W roku 2017 zbadane zostały wszystkie stanowiska siedliska 3130 w rejonie alpejskim, tj. Klimkówka, Międzybrodzie Żywieckie – centrum, Międzybrodzie Żywieckie – cofka, Solina-Wołkowyja, Jez. Żywieckie – Klin, Jez. Żywieckie - ujście Łękawki oraz Jez. Międzybrodzkie ujście Soły. Żadne z siedmiu stanowisk siedliska 3130, położonych w regionie alpejskim i badanych w 2017 roku, nie wykształciło się z powodu wysokiego stanu wód i nie zostało ocenione pod kątem stanu zachowania siedliska (ocena XX). Zbiorowiska namuliskowe są zbiorowiskami efemerycznymi, których pojaw, zwykle raz na kilka lat, uzależniony jest od warunków pogodowych. Roślinności namuliskowej sprzyjają lata suche i ciepłe, do jakich nie należał rok 2017. Brak roślinności namuliskowej na wszystkich stanowiskach badanych w 2017 roku

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie alpejskim

wynikał z przyczyn naturalnych (brak dostępnego substratu ze względu na wysoki stan wód), dlatego też stanu nie można ocenić jako złego, a jedynie jako nieznanego (brak wykształcenia nie świadczy o złym stanie siedliska, a jedynie o uwarunkowaniach hydrologicznych na stanowisku, które uniemożliwiły wykształcenie się roślinności charakterystycznej dla siedliska 3130).

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników Struktury i funkcji siedliska na stanowiskach

Z powodu niewykształcenia się siedliska na żadnym ze stanowisk regionu alpejskiego nie ma również możliwości oceny ani porównania z latami ubiegłymi wskaźników parametru Specyficzna struktura i funkcje.

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych aktualnych oddziaływań dla siedliska na stanowiskach

Z powodu niewykształcenia się siedliska na żadnym ze stanowisk regionu alpejskiego dokumentacja oddziaływań jest dosyć skąpa a wykaz oddziaływań dotyczy wyłącznie działań mających wpływ na hydrologię i gospodarkę wodną w obrębie stanowiska. W zasadzie na wszystkich stanowiskach, jako negatywne oddziaływania, wskazane zostały: wypełnianie rowów, tam, stawów, sadzawek, bagien lub torfianek, modyfikowanie funkcjonowania wód, zaniechanie gospodarki wodnej oraz zatopienie powódzie i zwiększenie opadów. Oddziaływania te nie zostały odnotowane w pierwszym cyklu badań, gdyż wówczas, na etapie wskazywania stanowisk do sieci monitoringu, wybierane były takie, na których roślinności namuliskowa była dobrze wykształcona (a więc bez zjawisk, które w tym cyklu zaburzyły możliwość przeprowadzenia monitoringu). Z tego względu porównanie obu okresów badawczych jest mało zasadne.

3. Stan i zmiany w czasie w zakresie i intensywności poszczególnych przewidywanych zagrożeń dla siedliska na stanowiskach

W przypadku zagrożeń dla siedliska sytuacja jest w zasadzie analogiczna jak dla aktualnych oddziaływań – warunkiem funkcjonowania siedliska jest odpowiedni reżim hydrologiczny, a wystąpienie wysokich stanów wód uniemożliwia wykształcenie siedliska. Trudno też zjawiska te traktować w kategoriach rzeczywistych zagrożeń czy oddziaływań, są to raczej zjawiska losowe.

II.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM ALPEJSKIM - NA STANOWISKACH

Ze względu na niewykształcenie się siedliska na stanowiskach wyznaczonych w regionie alpejskim nie było możliwości przeprowadzenia jego oceny. Jedynie w przypadku parametru perspektywy ochrony wszystkie stanowiska zostały ocenione jako w stanie właściwym (FV), gdyż w otoczeniu stanowisk nie zaobserwowano żadnych

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie alpejskim

---

negatywnych zmian dających podstawę do wnioskowania o pogarszających się perspektywach ochrony. Ocena zła dla parametru Powierzchnia siedliska wynika z interpretacji eksperta braku wykształcenia się siedliska, jako zmniejszenia się jego powierzchni. Brak wykształcenia siedliska w 2017 roku wynikał z przyczyn naturalnych i miał charakter zdarzenia losowego, trudno zatem interpretować to zjawisko jednoznacznie, jako kurczenie się jego powierzchni, gdyż przy sprzyjających warunkach hydrologicznych w latach następnych parametr ten może się okazać niezaburzony. W poprzednim cyklu badań wszystkie siedem stanowisk reprezentowało właściwy stan (FV) zarówno ogólny, jak i większości parametrów (jedynie w przypadku powierzchni ocena była XX), co wynikało z faktu wskazania do sieci monitoringu stanowisk dobrze wykształconych w momencie ich wyboru. Brak oceny w 2017 nie można zatem rozpatrywać w kategoriach pogorszenia się stanu siedliska.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie alpejskim

II.B. POZOSTAŁE TABELI NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab. 3 Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim dla siedliska Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017 (P1 – Powierzchnia, P2 – Specyficzna struktura i funkcje, P3 – Perspektywy ochrony, P4 – Stan ochrony (ocena ogólna))

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4	
1.			małopolskie Beskid Niski	5390	Klimkówka	2013-2014 2016-2018	FV U2	FV XX	FV FV	FV XX	
2.			śląskie Beskid Mały	5664	Międzybrodzie Żywieckie - centrum	2013-2014 2016-2018	FV U2	FV XX	FV FV	FV XX	
3.			podkarpackie Bieszczady Zachodnie	5665	Solina-Wołkowyja	2013-2014 2016-2018	FV XX	FV XX	FV FV	FV XX	
4.			śląskie Beskid Mały	5667	Międzybrodzie Żywieckie - cofka	2013-2014 2016-2018	FV U2	FV XX	FV FV	FV XX	
5.			śląskie Kotlina Żywiecka	5698	Jez. Żywieckie - Klin	2013-2014 2016-2018	XX U2	FV XX	FV FV	FV XX	
6.			śląskie Kotlina Żywiecka	5699	Jez. Żywieckie - ujście Łękawki	2013-2014 2016-2018	XX U2	FV XX	FV FV	FV XX	
7.			śląskie Beskid Mały	5700	Jez. Międzybrodzkie ujście Soły	2013-2014 2016-2018	XX U2	FV XX	FV FV	FV XX	
						FV	2013-2014	4	7	7	7
						2016-2018	0	0	7	0	
Liczba stanowisk z oceną						U1	2013-2014	0	0	0	0
						2016-2018	0	0	0	0	
						U2	2013-2014	0	0	0	0
						2016-2018	6	0	0	0	
						XX	2013-2014	3	0	0	0
						2016-2018	1	7		7	
Razem						2013-2014	7	7	7	7	
						2016-2018	7	7	7	7	

Kolorem brązowym oznaczono pogorszenie oceny parametru o 2 stopnie.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie alpejskim

Brak zmian w ocenach stwierdzano w przypadkach:

- równych wartości wpływu i intensywności oddziaływania, poprzednio i teraz,
- wpływu neutralnego, poprzednio i teraz,
- wpływu neutralnego, poprzednio lub teraz, jeżeli oddziaływanie stwierdzono tylko w jednym cyklu badań.

Poprawę stwierdzano w przypadkach:

- poprawy wpływu,
- poprawy w intensywności, w przypadku równych wpływów (przy wpływie pozytywnym wzrost intensywności, a przy wpływie negatywnym jej spadek),
- wpływu negatywnego w poprzednich badaniach, jeżeli obecnie nie stwierdzono oddziaływania,
- wpływu pozytywnego w obecnych badaniach, jeżeli poprzednio nie stwierdzono oddziaływania.

Pogorszenie stwierdzano w przypadkach:

- pogorszenia wpływu,
- pogorszenia w intensywności, w przypadku równych wpływów (przy wpływie pozytywnym spadek intensywności, a przy wpływie negatywnym jej wzrost),
- wpływu negatywnego w obecnych badaniach, jeżeli poprzednio nie stwierdzono oddziaływania.
- wpływu pozytywnego w poprzednich badaniach, jeżeli obecnie nie stwierdzono oddziaływania.

Tab. 5 Przewidywane zagrożenia - dane ogólne - łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
F02.03	Wędkarstwo		2013-2014	1			1	
J02.01.03	wypełnianie rowów, tam, stawów, sadzawek, bagien lub torfianek		2016-2018	7	7			
J02.13	Zaniechanie gospodarki wodnej		2013-2014	6	6			
K01.04	Zatopienie		2016-2018	3	3			
M01.03	powódzie i zwiększenie opadów		2016-2018	7	7			
Razem			2013-2014	6	6		1	
			2016-2018	7	7			

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie alpejskim

Tab. 5A Zmiany przewidywanych zagrożeń łącznie na tych samych stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk razem	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
F02.03	Wędkarstwo		1		1	
J02.01.03	wypełnianie rowów, tam, stawów, sadzawek, bagien lub torfianek		7			7
J02.13	Zaniechanie gospodarki wodnej		6		6	
K01.04	Zatopienie		3			3
M01.03	powódzie i zwiększenie opadów		7			7
Razem			7		6	7

III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

W regionie alpejskim nie oceniono obszarów, ponieważ żadne stanowisko siedliska 3130 z tego regionu nie leży na obszarze Natura2000.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab. 2 Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Nazwa parametru	Nazwa wskaźnika	Lata	Suma monitorowanych stanowisk				Razem
			FV	U1	U2	XX	
Powierzchnia siedliska		2013-2014	36	22	6	14	78
		2016-2018	8	16	43	10	77
Struktura przestrzenna płatów siedliska		2013-2014	54	24	0	0	78
		2016-2018	18	16	11	32	77
<u>Gatunki charakterystyczne</u>		2013-2014	65	12	1	0	78
		2016-2018	31	9	7	30	77
<u>Gatunki dominujące</u>		2013-2014	57	16	5	0	78
		2016-2018	14	12	21	30	77
Obce gatunki inwazyjne		2013-2014	77	1	0	0	78
		2016-2018	45	2	0	30	77
Gatunki ekspansywne		2013-2014	43	28	7	0	78
		2016-2018	13	12	22	30	77
<u>Udział dobrze zachowanych płatów siedliska</u>		2013-2014	40	20	18	0	78
		2016-2018	9	9	28	31	77
Specyficzna struktura i funkcje		2013-2014	34	25	19	0	78
		2016-2018	6	13	29	29	77
Perspektywy ochrony		2013-2014	51	18	4	5	78
		2016-2018	38	18	11	10	77
Ocena ogólna		2013-2014	21	35	22	0	78
		2016-2018	5	9	36	27	77

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Tab. 2A1 Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony i parametrów łącznie na tych stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Nazwa parametru	Liczba stanowisk ze zmianą						inne zmiany (dotyczy tylko badań)	brak zmian	Suma stanowisk
	poprawa			pogorszenie					
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Powierzchnia siedliska	5	0	5	17	23	40	19	13	77
Specyficzna struktura i funkcje	3	0	3	15	9	24	29	21	77
Perspektywy ochrony	4	0	4	12	3	15	14	44	77
Ocena ogólna	5	0	5	21	5	26	27	19	77

Tab. 2A2 Podsumowanie zmian ocen wskaźników łącznie na tych stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Nazwa wskaźnika	Liczba stanowisk ze zmianą						inne zmiany (dotyczy tylko badań)	brak zmian	Suma stanowisk
	poprawa			pogorszenie					
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Gatunki charakterystyczne	2	0	2	9	5	14	30	31	77
Gatunki ekspansywne	4	0	4	13	9	22	30	21	77
Obce gatunki inwazyjne	0	0	0	2	0	2	30	45	77
Struktura przestrzenna płatów siedliska	3	0	3	9	8	17	32	25	77
Gatunki dominujące	1	0	1	16	11	27	30	19	77
Udział dobrze zachowanych płatów siedliska	2	1	3	13	11	24	31	19	77
Podsumowanie	10	1	11	26	16	31	32	47	77

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISK

II.A.1 WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM NA STANOWISKACH

Rozwój roślinności charakterystycznej siedliska 3130 (zbiorowiska namuliskowe drobnych bylin i terofitów) uzależniony jest od dostępności światła, właściwego siedliska, czyli świeżo odsłoniętego przez wodę, mokrego substratu (namuły i piaski rzeczne) oraz odpowiednich warunków termicznych (Metodyka wg. Gałosz-Zalewska, 2013). Najkorzystniejsze warunki dla rozwoju siedliska panują w latach suchych i ciepłych. Warunki meteorologiczne w sezonie wegetacyjnym w 2017 r. były bardzo niesprzyjające dla rozwoju siedliska 3130. Gwałtowne i obite opady oraz utrzymujący się wysoki stan wód ograniczał lub wręcz uniemożliwiał wykształcenie się siedliska na znacznej liczbie stanowisk. Spośród 77 stanowisk monitorowanych w 2017 r. w regionie kontynentalnym, około 40% nie miało ocenionej większości lub wszystkich wskaźników i parametrów, a dla aż 35% (27 stanowisk) przeprowadzenie oceny stanu ogólnego nie było możliwe ze względu na niewykształcenie się siedliska.

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników Struktury i funkcji siedliska na stanowiskach

Struktura przestrzenna płatów siedliska: Wskaźnik określa stopień fragmentacji siedliska. W 2017 r. został oceniony na 45 stanowiskach (58%), na pozostałych 32 ocena była nieznana (XX). Właściwą strukturą (FV), czyli małym stopniem rozdrobnienia siedliska, charakteryzowało się 40% spośród wszystkich ocenionych stanowisk. Pozostałe 60% było albo w stanie niewłaściwym (36%), albo złym (24%) z powodu fragmentacji lub niewykształcenia się siedliska z przyczyn antropogenicznych (różnego typu presja na stanowisko). W poprzednim cyklu badań aż 70% spośród 78 ocenionych stanowisk wykazywało właściwy stan zachowania (FV), 30% stan niewłaściwy (U1) i żadne stanowisko nie było w stanie złym (U2) lub nieznanym (XX). W porównaniu z poprzednim cyklem badań, 17 stanowisk pogorszyło swój stan, a trzy otrzymały ocenę wyższą. Jedną z przyczyn znacznej różnicy w ocenie wskaźnika pomiędzy cyklami badań było wskazanie do monitoringu stanowisk reprezentatywnych i dobrze wykształconych w momencie ich wyboru, oraz ich słabe wykształcenie w roku 2017.

Gatunki charakterystyczne: Wskaźnik został oceniony na 47 stanowiskach (co stanowi 61% wszystkich zbadanych stanowisk), i na 66% z nich (31 stanowisk) wykazywał stan właściwy (FV). Na pozostałych stanowiskach stan był niewłaściwy (U1 na dziewięciu stanowiskach) lub zły (U2 na siedmiu stanowiskach). W poprzednim

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

cyklu badań aż 83% spośród 78 ocenionych stanowisk wykazywało właściwy stan zachowania (FV), 15% stan niewłaściwy (U1) i tylko jedno stanowisko było w stanie złym (U2). 14 stanowisk pogorszyło ocenę tego wskaźnika w porównaniu do poprzedniego cyklu badań, a tylko dwa poprawiły. Jedną z przyczyn znacznej różnicy w ocenie wskaźnika pomiędzy cyklami badań było wskazanie do monitoringu stanowisk reprezentatywnych i dobrze wykształconych w momencie ich wyboru, oraz ich słabe wykształcenie w roku 2017.

Gatunki dominujące: Wskaźnik został oceniony na 47 stanowiskach. Na około 1/3 spośród ocenionych stanowisk wskaźnik osiągał stan właściwy (FV), na pozostałych ocena była niewłaściwa (U1 na 26% ocenionych stanowisk) lub zła (U2 na 45% stanowisk), co wskazuje na przekształcenie struktury dominacji gatunków na siedlisku w kierunku gatunków niecharakterystycznych lub nawet obcych dla siedliska. Główną przyczyną tych zmian był przede wszystkim niewłaściwy stopień uwodnienia podłoża, sprzyjający ekspansji gatunków z innych siedlisk towarzyszących lub dalszych stadiów sukcesyjnych siedliska 3130, a więc przytaczane już wielokrotnie warunki hydrologiczne. W poprzednim cyklu badań wszystkie stanowiska zostały ocenione pod kątem tego wskaźnika i 73% z nich wykazywało właściwą strukturę dominacji. Tylko pięć stanowisk (6%) było w stanie złym. Różnice w ocenie pomiędzy cyklami wynikały przede wszystkim z diametralnie różnych uwarunkowań hydrologicznych – korzystnych w roku wyboru stanowisk i niekorzystnych podczas drugiego cyklu badań.

Obce gatunki inwazyjne: Wskaźnik został oceniony na 47 stanowiskach. Generalnie, na znakomitej większości stanowisk ocenionych pod względem tego wskaźnika, zarówno obecnie (96%), jak i w poprzednim cyklu badań (99%) nie odnotowano obecności gatunków inwazyjnych. W 2017 r. na stanowisku Siestrzechowice stwierdzono *Azolla filiculoides* (azola drobna) oraz *Bidens tripartita* (uczep trójlistkowy), a na stanowisku Zbiornik Sosnowka *Bidens frondosa* (uczep amerykański) oraz *Solidago gigantea* (nawłoc późna). W obu przypadkach udział gatunków inwazyjnych był na tyle niewielki, że wskaźnik uzyskał ocenę U1. Na pozostałych stanowiskach ocena wskaźnika pozostawała FV.

Gatunki ekspansywne: Gatunki ekspansywne rozumiane są jako gatunki rodzime, ale obce dla siedliska i niepożądane na nim, świadczące o niekorzystnych procesach, np. sukcesyjnych (gatunki z klasy *Bidentetea* i *Phragmitetea*, zarośla wierzbowe, formacje trawiaste, etc.). Wskaźnik silnie wiąże się ze wskaźnikami Gatunki dominujące i Gatunki charakterystyczne i w zasadzie odzwierciedla te same zjawiska tylko z przeciwnym znakiem. W 2017 r. wskaźnik został oceniony na 47 stanowiskach i uzyskał identyczne proporcje ocen jak wskaźnik Gatunki dominujące.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Udział dobrze zachowanych płatów siedliska: Wskaźnik mówi o strukturze przestrzennej siedliska i udziale dobrze wykształconych płatów na siedlisku. W 2017 r. spośród 46 stanowisk ocenionych pod kątem tego wskaźnika, tylko 20% (dziewięć stanowisk) wykazywało właściwą ocenę (FV), kolejne 20% niewłaściwą (U1), natomiast aż 60% złą. Zła ocena siedliska była wynikiem niekorzystnych warunków hydrologicznych, zarówno naturalnych, jak i antropogenicznych, które, nawet jeżeli siedlisko w ogóle się wykształciło, uniemożliwiły osiągnięcie prawidłowej fizjonomii.

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych aktualnych oddziaływań dla siedliska na stanowiskach

Na badanych stanowiskach siedliska 3130 zidentyfikowane zostały 44 oddziaływania różnego typu, przy czym znakomita większość z nich (38 typów oddziaływań) odnotowana była na jednym, góra dwóch stanowiskach, i to niemal we wszystkich przypadkach w obu okresach badań. Wszystkie te oddziaływania miały wpływ negatywny na siedlisko, o różnym poziomie ocenionej intensywności. Z większą częstotliwością, na większej liczbie stanowisk, odnotowywanych było pięć typów oddziaływań i były to, przede wszystkim: F01 Akwakultura morska i słodkowodna, w rozumieniu prowadzenie działalności na stawach rybnych, odnotowane w 2017 r. na 32 stanowiskach, w większości przypadków ocenione jako mające wpływ pozytywny (choć z różną intensywnością) ewentualnie neutralny, G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze, odnotowane na 11 stanowiskach o wpływie jednoznacznie negatywnym oraz F02.03 Wędkarstwo (na sześciu stanowiskach, wpływ negatywny). Inne dwa najczęstsze oddziaływania negatywne (a raczej jedno oddziaływanie o zróżnicowanej hierarchii kodowania), to K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja oraz K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja), odnotowywane na, odpowiednio czterech i ośmiu stanowiskach. W poprzednim cyklu badań występowały dokładnie te same oddziaływania w zasadzie na tych samych stanowiskach, z czego można wnioskować, że struktura i rodzaj oddziaływań na siedlisko pozostają niezmiennie pomiędzy cyklami badań.

3. Stan i zmiany w czasie w zakresie i intensywności poszczególnych przewidywanych zagrożeń dla siedliska na stanowiskach

Podobnie jak w przypadku aktualnych oddziaływań, w przypadku przewidywanych zagrożeń na stanowiskach siedliska 3130, badanych w roku 2017 wskazano stosunkowo dużą liczbę zagrożeń (43 typy zagrożeń), przy czym znakomita większość z nich wskazywana była dla jednego, góra dwóch stanowisk i miała charakter dość przypadkowych obserwacji. Zjawisko to było identyczne w obu okresach badań. Na większej liczbie stanowisk odnotowano raptem sześć zagrożeń, które wydają się mieć charakter bardziej uniwersalny dla siedliska, i zagrożenia te były w zasadzie tożsame z aktualnymi oddziaływaniami. Na 17 stanowiskach wskazano akwakulturę (co jest dość zaskakujące wobec wskazań tej działalności jako oddziaływania o wpływie pozytywnym), na 11 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

plenerze, na sześciu wędkarstwo, na czterech rolnictwo a na trzech różne formy zabudowy. Na ośmiu stanowiskach jako zagrożenie wskazana została zmiana składu gatunkowego na skutek naturalnej sukcesji. Wykaz zagrożeń najczęściej notowanych w obu okresach badawczych pokrywał się.

II.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYENTALNYM - NA STANOWISKACH

1. Stan i zmiany w czasie parametru Powierzchnia siedliska na stanowiskach

Ocenę parametru Powierzchnia przeprowadzono dla 67 stanowisk siedliska, a jedynie 10 stanowisk (co jest liczbą niewielką w porównaniu z oceną parametru Specyficzna struktura i funkcje oraz jego wskaźników) pozostawiono bez oceny tego parametru. Znakomita większość ocenionych stanowisk (64%) uzyskała ocenę złą (U2), kolejne 24% ocenę niezadowalającą. Jedynie 11% stanowisk (osiem stanowisk) nie wykazywało pogorszenia oceny tego parametru. Tak złe oceny parametru Powierzchnia wynikają w zasadzie z dwóch kwestii: rzeczywiście kurczenia się powierzchni siedliska lub jego zaniku na skutek niekorzystnych zmian środowiskowych i/lub presji antropogenicznej oraz niewykształcenia się siedliska z powodów opisanych powyżej (zbyt wysoki poziom wód w zbiornikach). Ta druga sytuacja, jakkolwiek rzeczywiście skutkuje pomniejszeniem powierzchni siedliska, w rzeczywistości jest pomniejszeniem pozornym, gdyż w następnych latach, przy sprzyjających warunkach hydrologicznych, powierzchnia siedliska może się zwiększyć przez proste jego przywrócenie w miejscach naturalnego występowania. Dlatego też spekulowanie o zmianach powierzchni w przypadku siedliska 3130 może prowadzić do błędnych wniosków i należy podchodzić do niego ostrożnie. Wyniki badań z 2017 wskazują na zły stan parametru (przy właściwym w poprzednim cyklu), jednak właściwe wnioskowanie może być przeprowadzone dopiero na podstawie kilku cykli monitoringowych.

2. Stan i zmiany w czasie parametru Struktura i funkcje siedliska na stanowiskach

Ocenę parametru Specyficzna struktura i funkcje przeprowadzono dla 48 stanowisk siedliska, co stanowi 62% wszystkich stanowiska badanych w 2017 r. W przeciwieństwie do pozostałych parametrów, które z dużym prawdopodobieństwem właściwej oceny można oszacować w sposób spekulatywny, ten parametr praktycznie w żaden sposób nie może być oceniony w sytuacji niewykształcenia się siedliska. Spośród 48 ocenionych stanowisk, ponad połowa (60%, 29 stanowisk) wykazywała zły stan parametru, a kolejne 27% (13 stanowisk) stan niezadowalający. Na zły lub niezadowalający stan siedliska wpłynęły przede wszystkim takie wskaźniki, jak silna defragmentacja siedliska na skutek działalności antropogenicznej, wkraczanie roślinności ekspansywnej, obcej dla siedliska, zubożenie struktury taksonomicznej zbiorowisk namuliskowych lub zanik gatunków dominujących (brak dominantów) czy spadek bogactwa gatunkowego taksonów charakterystycznych dla siedliska. Dobrze wykształcone płaty siedliska o właściwej strukturze i składzie taksonomicznym, pozwalające na właściwą ocenę parametru Specyficzna struktura i funkcje odnotowano

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

jedynie na sześciu stanowiskach: Ruskie Stawy, Zalew Mietkowski, Borowa Oleśnicka, Ruda Milicka, Białogóra, Grotów, z których pięć ostatnich to jedyne stanowiska ocenione jako we właściwym stanie ochrony na podstawie kombinacji wszystkich parametrów. W poprzednim cyklu badań wszystkie stanowiska zostały ocenione pod kątem parametru Specyficzna struktura i funkcje, przy czym 44% (34 stanowiska) wykazywało stan właściwy, 32% (25 stanowisk) stan niezadowolający, a 24% (19 stanowisk) stan zły.

3. Stan i zmiany w czasie parametru Perspektywy ochrony na stanowiskach

Ocenę parametru przeprowadzono dla 67 stanowisk siedliska, a 10 stanowisk pozostawiono bez oceny tego parametru (ocena XX). Az 38 stanowisk (57%) zostało ocenionych jako wykazujące właściwy stan (FV) w zakresie perspektyw ochrony, co wcale nie musi stać w sprzeczności ze złym lub niezadowolającym stanem pozostałych parametrów, stwierdzonym na większości stanowisk. W większości przypadków na stanowiskach nie stwierdzono żadnych istotnych oddziaływań, mogących w bliskiej perspektywie czasowej pogorszyć stan ekologiczny siedliska, nie została wprowadzona ani nie jest planowana zmiana dotychczasowego użytkowania stawu, brak jest przesłanek do wnioskowania o spodziewanym pogorszeniu siedliska. Na 30% spośród ocenionych stanowisk wskazano niewłaściwe, a na kolejnych 16% złe perspektywy ochrony. Zły stan parametru, stwierdzony na 11 stanowiskach, wynikał z rzeczywiście złych rokowań dla możliwości zachowania siedliska na stanowisku (presja turystyczna na jezioro lub w jego bezpośrednim otoczeniu, niewłaściwe użytkowanie stawu lub brak jego użytkowania). Na wielu stanowiskach przyczyną niewłaściwej lub złej oceny parametru była też naturalna sukcesja, czyli zarastanie siedliska gatunkami ekspansywnymi, obcymi dla siedliska 3130.

4. Stan ochrony siedliska i jego zmiany w czasie na stanowiskach

Ocenie ogólnego stanu ochrony siedliska na stanowisku poddano 50 stanowisk, przy 27 pozostających bez oceny (ocena nieznana XX). Spośród 50 stanowisk ocenionych, 72% (36 stanowisk) otrzymało ocenę złą, co wynikało przede wszystkim ze złej oceny parametru Specyficzna struktura i funkcje (27 stanowisk z oceną U2 tego parametru spośród 36 ocenionych, jako w złym stanie), złej oceny parametru Powierzchnia (25 stanowiska) i tylko 11 stanowisk ocenionych jako złe miało jednocześnie złą ocenę parametru Perspektywy ochrony. Zaledwie pięć stanowisk wykazywało właściwy stan zachowania siedliska na stanowisku i były to stanowiska: Ruda Milicka, Borowa Oleśnicka, Białogóra, Zalew Mietkowski oraz Grotów. Pozostałe dziewięć stanowisk wykazywało niezadowolający stan zachowania siedliska. Racjonalna i trafna ocena stanu zachowania w przypadku siedliska 3130 jest niezwykle trudna. Siedlisko to ma z natury charakter efemeryczny i jest uzależnione od dostępności światła, właściwego podłoża i temperatury, czyli parametrów środowiska, na który wpływ mają zarówno uwarunkowania naturalne, jak i działalność antropogeniczna. Nawet przy braku presji człowieka, warunki meteorologiczne mogą uniemożliwić wykształcenie się siedliska, przy czym stan ten nie jest zazwyczaj trwały

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

(siedlisko może z powodzeniem wykształcić się w przyszłym roku, jeżeli warunki pogodowe będą temu sprzyjały). Z drugiej strony działalność człowieka nie musi oddziaływać na siedlisko negatywnie, gdyż pewne racjonalne działania, jak utrzymywanie odpowiedniego reżimu hydrologicznego w stawach (właściwa instrukcja sterowania wodą, wprowadzenie odpowiednich terminów spuszczenia wody) czy usuwanie roślinności ekspansywnej, oddziałują stymulująco na rozwój siedliska. Stąd też ocena stanu siedliska jest wypadkową wielu czynników i należy podchodzić do niej bardzo ostrożnie. Fakt, że w 2017 roku 47% wszystkich 77 stanowisk, oraz 72% wszystkich 50 ocenianych stanowisk uzyskało ocenę złą, wskazuje raczej na zły stan siedliska, niemniej jednak trudno przewidzieć czy ocena ta utrzyma się w następnym cyklu badań, gdyż stan siedliska jest bardzo niestabilny i trudny do przewidzenia.

II.B. POZOSTAŁE TABELY NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab. 3 Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym dla siedliska Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017 (P1 – Powierzchnia, P2 – Specyficzna struktura i funkcje, P3 – Perspektywy ochrony, P4 – Stan ochrony (ocena ogólna))

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowis ka	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
1.	PLC080001	Ujście Warty	lubuskie Kotlina Gorzowska	5674	Boguszyniec	2013-2014 2016-2018	FV U2	U2 XX	FV FV	U2 XX
2.	PLH020018	Łęgi Odrzańskie	dolnośląskie Pradolina Głogowska	4769	Starorzecze w Chelmie	2013-2014 2016-2018	FV U2	FV U2	U1 U2	U1 U2
3.	PLH020041	Ostoja nad Baryczą	dolnośląskie Kotlina Żmigrodzka	4744	Ruda Sułowska I	2013-2014 2016-2018	FV XX	FV XX	FV XX	FV XX
4.	PLH020041	Ostoja nad Baryczą	dolnośląskie Kotlina Żmigrodzka	4796	Ruda Sułowska II	2013-2014 2016-2018	FV U2	U1 U2	FV U1	U1 U2
5.	PLH020041	Ostoja nad Baryczą	dolnośląskie Kotlina Milicka	4797	Ruda Milicka	2013-2014 2016-2018	U1 FV	U1 FV	FV FV	U1 FV
6.	PLH020041	Ostoja nad Baryczą	dolnośląskie Kotlina Milicka	4806	Żeleźniki	2013-2014 2016-2018	U1 XX	U1 XX	FV XX	U1 XX

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowis ka	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
7.	PLH020041	Ostoja nad Baryczą	dolnośląskie Wysoczyzna Kaliska	5452	Wszewilki	2013-2014 2016-2018	U1 U2	FV U2	U1 U1	U1 U2
8.	PLH020045	Stawy w Borowej	dolnośląskie Równina Oleśnicka	4780	Borowa Oleśnicka	2013-2014 2016-2018	U1 FV	FV FV	FV FV	U1 FV
9.	PLH020075	Stawy Karpnickie	dolnośląskie Kotlina Jeleniogórska	5428	Karpniki	2013-2014 2016-2018	FV XX	FV XX	FV XX	FV XX
10.	PLH060031	Uroczyska Lasów Janowskich	podkarpackie Równina Biłgorajska	5115	Lipa	2013-2014 2016-2018	U1 FV	U2 U1	FV FV	U2 U1
11.	PLH060031	Uroczyska Lasów Janowskich	lubelskie Równina Biłgorajska	5147	Maliniec	2013-2014 2016-2018	U1 FV	U2 U2	FV FV	U2 U2
12.	PLH080053	Jeziro Janiszowice	lubuskie Wzniesienia Gubińskie	4720	Jeziro Janiszowice	2013-2014 2016-2018	XX U2	FV U2	U2 U2	U2 U2
13.	PLH080060	Uroczyska Borów Zasięckich	lubuskie Kotlina Zasięcka	4638	Ruskie Stawy	2013-2014 2016-2018	XX U1	FV FV	FV U1	U1 U1
14.	PLH180055	Enklawy Puszczy Sandomierskiej	podkarpackie Równina Tarnobrzeska	4962	Buda Stalowska I	2013-2014 2016-2018	FV U2	FV XX	FV FV	FV U2
15.	PLH180055	Enklawy Puszczy Sandomierskiej	podkarpackie Równina Tarnobrzeska	5197	Buda Stalowska II	2013-2014 2016-2018	FV U2	FV XX	FV FV	FV U2
16.	PLH220003	Białogóra	pomorskie Wybrzeże Słowińskie	4864	Białogóra	2013-2014 2016-2018	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
17.	PLH220005	Bytowskie Jeziora Lobeliowe	pomorskie Pojezierze Bytowskie	5330	Jeziro Jeleń	2013-2014 2016-2018	FV U2	U1 U1	FV FV	U1 U2
18.	PLH220005	Bytowskie Jeziora Lobeliowe	pomorskie Pojezierze Bytowskie	5332	Jeziro Gubisz	2013-2014 2016-2018	FV U2	U1 U1	U1 U1	U1 U2
19.	PLH220005	Bytowskie Jeziora Lobeliowe	pomorskie Pojezierze Bytowskie	5333	Jeziro Ząbinowskie	2013-2014	FV	FV	U1	U1

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
						2016-2018	U2	U2	FV	U2
20.	PLH220034	Jeziora Wdzydzkie	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	5158	Jezioro Drzędno	2013-2014	FV	U1	U1	U1
						2016-2018	U1	U2	FV	U2
21.	PLH220034	Jeziora Wdzydzkie	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	5162	Jezioro Zakrzewie	2013-2014	FV	FV	U1	U1
						2016-2018	U1	U2	U1	U2
22.	PLH220034	Jeziora Wdzydzkie	pomorskie Bory Tucholskie	5163	Jezioro Strupino	2013-2014	FV	U1	U1	U1
						2016-2018	FV	U2	U1	U2
23.	PLH220034	Jeziora Wdzydzkie	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	5328	Małe Oczko	2013-2014	FV	U2	U1	U2
						2016-2018	U1	U2	FV	U2
24.	PLH220035	Jezioro Krasne	pomorskie Pojezierze Krajeńskie	5161	Jezioro Krasne	2013-2014	FV	U1	FV	U1
						2016-2018	FV	U1	FV	U1
25.	PLH220041	Miasteczkie Jeziora Lobeliowe	pomorskie Pojezierze Bytowskie	5334	Jezioro Smołowe	2013-2014	FV	FV	FV	FV
						2016-2018	U2	U2	FV	U2
26.	PLH220079	Ostoja Borzyszkowska	pomorskie Równina Charzykowska	4867	Jezioro Piaszno - Łąkie	2013-2014	XX	FV	FV	FV
						2016-2018	U1	U1	FV	U1
27.	PLH220079	Ostoja Borzyszkowska	pomorskie Równina Charzykowska	5157	Jezioro Wiejskie k. Łąkie	2013-2014	FV	U1	FV	U1
						2016-2018	U1	U1	U1	U1
28.	PLH220079	Ostoja Borzyszkowska	pomorskie Równina Charzykowska	5159	Jezioro Kuchenek	2013-2014	FV	U1	FV	U1
						2016-2018	U1	U1	FV	U1
29.	PLH220095	Uroczyśka Pojezierza Kaszubskiego	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	5329	Jezioro Żuromińskie	2013-2014	FV	FV	FV	FV
						2016-2018	U2	U2	U1	U2
30.			lubuskie Obniżenie Nowosolskie	4224	Nowiniec	2013-2014	XX	FV	U1	U1
						2016-2018	U2	U2	U2	U2
31.			lubuskie Wzniesienia Żarskie	4291	Miłowice I	2013-2014	XX	FV	U1	U1
						2016-2018	U2	U1	U2	U2

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowis ka	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
32.			lubuskie Wzniesienia Żarskie	4292	Miłowice II	2013-2014 2016-2018	XX U2	FV U1	U1 U2	U1 U2
33.			małopolskie Podgórze Wilamowickie	4746	Osiek	2013-2014 2016-2018	U2 U2	U1 U2	U2 U2	U2 U2
34.			dolnośląskie Równina Swidnicka	4763	Zalew Mietkowski	2013-2014 2016-2018	FV FV	FV FV	XX FV	U1 FV
35.			małopolskie Dolina Górnej Wisły	4768	Przeborek	2013-2014 2016-2018	FV U2	FV XX	FV FV	FV XX
36.			dolnośląskie Pogórze Izerskie	4771	Zbiornik Witka	2013-2014 2016-2018	U1 XX	U1 XX	XX XX	U1 XX
37.			dolnośląskie Pradolina Głogowska	4777	Rapocin	2013-2014 2016-2018	U1 U2	U1 U2	U1 U2	U1 U2
38.			lubuskie Bory Dolnośląskie	4813	łłowa- Żaków I	2013-2014 2016-2018	XX XX	FV XX	FV XX	FV XX
39.			małopolskie Podgórze Wilamowickie	4815	stawy Maleckie-Kopiec 2	2013-2014 2016-2018	FV U2	FV XX	FV FV	FV XX
40.			małopolskie Podgórze Wilamowickie	4822	stawy Maleckie-Kopiec 1	2013-2014 2016-2018	FV U2	FV XX	FV FV	FV XX
41.			małopolskie Podgórze Wilamowickie	4824	Szydłowczyk	2013-2014 2016-2018	U1 U2	U1 XX	FV FV	U1 XX
42.			lubuskie Bory Dolnośląskie	4837	łłowa-Żaków II	2013-2014 2016-2018	XX XX	FV XX	FV XX	FV XX
43.			pomorskie Pojezierze Bytowskie	4873	Jezioro Piaszno k. Tuchomia	2013-2014 2016-2018	XX U1	U1 U2	U1 U1	U1 U2
44.			lubuskie Wzniesienia Żarskie	5031	Grotów	2013-2014	XX	FV	FV	FV

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo krajna geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
						2016-2018	XX	FV	FV	FV
45.		lubuskie Obniżenie Nowosolskie		5081	Zalew Białków	2013-2014	U1	U1	FV	U1
						2016-2018	U2	U2	U2	U2
46.		podkarpackie Równina Tarnobrzeska		5107	Babule	2013-2014	FV	U2	FV	U2
						2016-2018	U2	U2	FV	U2
47.		lubuskie Wzniesienia Żarskie		5122	Miłowice stawy północne	2013-2014	U2	FV	U2	U2
48.		pomorskie Pojezierze Krajeńskie		5160	Jeziro Liny	2013-2014	FV	U2	U2	U2
						2016-2018	U2	U2	U1	U2
49.		opolskie Dolina Nysy Kłodzkiej		5217	Biała Nyska	2013-2014	U1	U2	U1	U2
						2016-2018	U1	U2	U1	U2
50.		opolskie Obniżenie Otmuchowskie		5218	Sięstrzechowice	2013-2014	U1	U1	XX	U1
						2016-2018	U1	U2	U1	U2
51.		opolskie Obniżenie Otmuchowskie		5219	Wilamowa	2013-2014	U2	U2	XX	U2
						2016-2018	U1	U1	U1	U1
52.		opolskie Równina Opolska		5220	Jedlice	2013-2014	U1	U1	U1	U1
						2016-2018	U1	U2	U1	U2
53.		opolskie Równina Opolska		5221	Szczedrzyk	2013-2014	U1	U1	XX	U1
						2016-2018	U1	U1	U1	U1
54.		lubuskie Wzniesienia Żarskie		5279	Janików I	2013-2014	FV	FV	FV	FV
						2016-2018	XX	XX	XX	XX
55.		lubuskie Wzniesienia Żarskie		5282	Janików II	2013-2014	U1	U1	FV	U1
						2016-2018	U2	U2	U2	U2
56.		lubuskie Bory Dolnośląskie		5285	Borowe k. Gozdnicy I	2013-2014	XX	FV	FV	FV
						2016-2018	XX	XX	XX	XX
57.		lubuskie Bory Dolnośląskie		5315	Borowe k. Gozdnicy II	2013-2014	XX	FV	FV	FV

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
						2016-2018	XX	XX	XX	XX
58.		dolnośląskie Kotlina Kamiennogórska		5346	Zbiornik Bukówka	2013-2014	U1	U1	FV	U1
						2016-2018	U1	U1	U1	U1
59.		małopolskie Dolina Górnej Wisły		5385	Danusia 1	2013-2014	FV	FV	FV	FV
						2016-2018	U2	XX	FV	XX
60.		małopolskie Dolina Górnej Wisły		5386	Kamilcia	2013-2014	U2	U2	FV	U2
						2016-2018	U2	U2	FV	U2
61.		małopolskie Dolina Górnej Wisły		5387	Danusia 2	2013-2014	FV	FV	FV	FV
						2016-2018	U2	XX	FV	XX
62.		małopolskie Dolina Górnej Wisły		5388	Cyranka	2013-2014	U1	U2	FV	U2
						2016-2018	U2	XX	FV	XX
63.		małopolskie Dolina Górnej Wisły		5389	Młyńczyk	2013-2014	U2	U2	FV	U2
						2016-2018	U2	XX	FV	XX
64.		lubuskie Pojezierze Łagowskie		5396	Kowalowski Stawek I	2013-2014	FV	FV	FV	FV
						2016-2018	U2	U2	U2	U2
65.		lubuskie Równina Torzymska		5402	Jezioro Bledzewskie	2013-2014	FV	U2	FV	U2
						2016-2018	U1	U2	U1	U2
66.		małopolskie Podgórze Wilamowickie		5406	Michałowiec	2013-2014	FV	U2	FV	U2
						2016-2018	U2	XX	FV	XX
67.		małopolskie Podgórze Wilamowickie		5407	Wesoły	2013-2014	FV	FV	FV	FV
						2016-2018	U2	XX	FV	XX
68.		małopolskie Dolina Górnej Wisły		5410	Gniwus	2013-2014	U1	U1	FV	U1
						2016-2018	U2	XX	FV	XX
69.		małopolskie Dolina Górnej Wisły		5414	Kanonik	2013-2014	U1	U2	FV	U2
						2016-2018	U2	XX	FV	XX

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo krajna geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4	
70.			małopolskie Dolina Górnej Wisły	5416	Wójtowiec	2013-2014 2016-2018	U1 U2	U2 XX	FV FV	U2 XX	
71.			lubuskie Pojezierze Łagowskie	5423	Mokradła Sułowskie	2013-2014 2016-2018	FV U2	U1 U2	FV FV	U1 U2	
72.			dolnośląskie Kotlina Jeleniogórska	5429	Zbiornik Sosnówka	2013-2014 2016-2018	FV U2	FV U1	U1 U1	U1 U2	
73.			dolnośląskie Pogórze Izerskie	5430	Rębiszów	2013-2014 2016-2018	U2 U2	U2 U2	U1 U2	U2 U2	
74.			zachodniopomorskie Pojezierze Myśliborskie	5659	Stoki	2013-2014 2016-2018	U1 U2	U2 XX	FV FV	U2 XX	
75.			zachodniopomorskie Pojezierze Myśliborskie	5663	Rosnowo	2013-2014 2016-2018	XX U1	U2 U2	U1 XX	U2 U2	
76.			zachodniopomorskie Równina Gorzowska	5671	Barnówko	2013-2014 2016-2018	XX U2	U1 XX	FV FV	U1 XX	
77.			lubuskie Kotlina Gorzowska	5675	Koszęcin	2013-2014 2016-2018	FV U2	U1 XX	FV FV	U1 XX	
78.			zachodniopomorskie Pojezierze Myśliborskie	5681	Trzcińsko-Zdrój	2013-2014 2016-2018	U1 U2	U2 XX	FV FV	U2 XX	
						FV	2013-2014 2016-2018	36 8	34 6	51 38	21 5
						U1	2013-2014 2016-2018	22 16	25 15	18 18	35 9
						U2	2013-2014 2016-2018	6 43	19 27	4 11	22 36
						XX	2013-2014 2016-2018	14 10		5 10	
							2013-2014 2016-2018	78 77	78 77	78 77	78 77

Znaczenie kolorów: zielony poprawa oceny parametru, pomarańczowy – pogorszenie o jeden stopień, brązowy – pogorszenie o 2 stopnie)

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Tab. 4 Aktualne oddziaływania łącznie - dane ogólne - na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczerbienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
A	Rolnictwo		2013-2014 2016-2018	4 4												4 3				
A01	Uprawa		2013-2014 2016-2018	1 1												1 1				
A04.02	wypas nieintensywny		2013-2014 2016-2018	1 1												1 1				
A04.02.01	nieintensywny wypas bydła		2016-2018	1												1				
A06.01	uprawy roczne na potrzeby produkcji żywności		2013-2014 2016-2018	2 1						2						1				
A07	stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych		2013-2014 2016-2018	1 1												1 1				
A08	Nawożenie /nawozy sztuczne/		2013-2014 2016-2018	1 1												1 1				
B	leśnictwo		2013-2014	1												1				
C01.01.02	usuwanie materiału z plaż		2016-2018	1												1				
D	Transport i sieci komunikacyjne		2013-2014 2016-2018	1 1												1 1				
D01	drogi, ścieżki i drogi kolejowe		2013-2014 2016-2018	1 1												1 1				
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		2013-2014 2016-2018	2 2												2 2				
D01.04	drogi kolejowe, w tym TGV		2016-2018	1												1				
E01.04	inne typy zabudowy		2013-2014 2016-2018	3 3										2		1 1				
E03	odpady, ścieki		2013-2014 2016-2018	1 1												1 1				
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych		2013-2014 2016-2018	2 1												2 1				
E03.04	Inne odpady		2013-2014	1												1				

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
E03.04.01	nawożenie piasku na wybrzeże / zasilanie plaż		2013-2014	2													2			
			2016-2018	1													1			
F01	Akwakultura morska i słodkowodna		2013-2014	37	21	14	2													
			2016-2018	32	2	12	1						17							
F01.01	intensywna hodowla ryb, intensyfikacja		2016-2018	2	1								1							
F02	Rybołówstwo i zbieranie zasobów wodnych		2013-2014	2													2			
F02.01.02	połowy siecią		2013-2014	2													2			
			2016-2018	1													1			
F02.03	Wędkarstwo		2013-2014	7						1							6			
			2016-2018	6													6			
G01	Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze		2013-2014	10									1				9			
			2016-2018	11													11			
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych		2013-2014	2													2			
			2016-2018	1				1												
G05	inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka		2013-2014	2								1		1						
			2016-2018	2									1		1					
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie		2013-2014	2						1							1			
			2016-2018	2										1			1			
H01.03	inne zanieczyszczenie wód powierzchniowych ze źródeł punktowych		2013-2014	2										1			1			
			2016-2018	2										1			1			
H01.08	rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych		2013-2014	1										1						
			2016-2018	1											1					
H04	Zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną		2013-2014	1													1			
			2016-2018	1									1							
I01	nierodzące gatunki zaborcze		2013-2014	1													1			

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
			2016-2018	1													1			
J02.01	Zасыpywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie		2013-2014	2													2			
J02.02	Usuwanie osadów (mułu...)		2013-2014	1													1			
			2016-2018	1													1			
J02.04.02	brak zalewania		2013-2014	1													1			
			2016-2018	3													2			
J02.05.03	modyfikowanie akwenów wód stojących		2013-2014	1													1			
			2016-2018	1	1															
J02.05.04	zbiorniki wodne		2013-2014	8	2												5			
			2016-2018	5													5			
J02.06.08	pobór wód powierzchniowych na potrzeby nawigacji		2013-2014	1													1			
			2016-2018	1			1													
J02.08	Podwyższenie zwierciadła wody / sztuczne zasilanie wód podziemnych		2016-2018	1													1			
J02.09.02	inne działanie		2013-2014	1													1			
K01.03	Wyschnięcie		2013-2014	1													1			
			2016-2018	2													2			
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja		2013-2014	4			1										2			
			2016-2018	4													1			
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		2013-2014	12													3			
			2016-2018	8													5			
M01	Zmiana czynników abiotycznych		2016-2018	1													1			
M01.02	susze i zmniejszenie opadów		2016-2018	2													1			
M01.03	powódzie i zwiększenie opadów		2016-2018	5													2			
Razem			2013-2014	78	23	15	2		3	3	2			10	14	22				
			2016-2018	73	4	13	2				1			33	12	23				

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Tab. 4A Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
A	Rolnictwo		4	3		1
A01	Uprawa		1	1		
A04.02	wypas nieintensywny		1	1		
A04.02.01	nieintensywny wypas bydła		1			1
A06.01	uprawy roczne na potrzeby produkcji żywności		1	1		1
A07	stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych		1	1		
A08	Nawożenie /nawozy sztuczne/		1	1		
B	leśnictwo				1	
C01.01.02	usuwanie materiału z plaż		1			1
D	Transport i sieci komunikacyjne		1	1		
D01	drogi, ścieżki i drogi kolejowe		1		1	1
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		2	2		
D01.04	drogi kolejowe, w tym TGV		1			1
E01.04	inne typy zabudowy		3	3		
E03	odpady, ścieki		1	1		
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych		1	1	1	
E03.04	Inne odpady				1	
E03.04.01	nawożenie piasku na wybrzeże / zasilanie plaż		1	1	1	
F01	Akwakultura morska i słodkowodna		32	12	1	25
F01.01	intensywna hodowla ryb, intensyfikacja		2		1	1
F02	Rybołówstwo i zbieranie zasobów wodnych				2	
F02.01.02	połowy siecią		1	1	1	
F02.03	Wędkarstwo		6	7		
G01	Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze		11	9	1	1
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych		1		2	
G05	inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka		2	2		
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie		2	1		1
H01.03	inne zanieczyszczenie wód powierzchniowych ze źródeł punktowych		2	2		

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
H01.08	rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych		1	1		
H04	Zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną		1		1	
I01	nierodzące gatunki zaborcze		1	1		
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie				2	
J02.02	Usuwanie osadów (mułu...)		1		1	1
J02.04.02	brak zalewania		3		1	2
J02.05.03	modyfikowanie akwenów wód stojących		1		1	
J02.05.04	zbiorniki wodne		5	6		2
J02.06.08	pobór wód powierzchniowych na potrzeby nawigacji		1		1	
J02.08	Podwyższenie zwierciadła wody / sztuczne zasilanie wód podziemnych		1			1
J02.09.02	inne działanie				1	
K01.03	Wyschnięcie		2			2
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja		4		2	4
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		8	3	5	5
M01	Zmiana czynników abiotycznych		1			1
M01.02	susze i zmniejszenie opadów		2			2
M01.03	powodzie i zwiększenie opadów		5			5
Razem			77	37	21	47

UWAGI:

Brak zmian w ocenach stwierdzano w przypadkach:

- równych wartości wpływu i intensywności oddziaływania, poprzednio i teraz,
- wpływu neutralnego, poprzednio i teraz,
- wpływu neutralnego, poprzednio lub teraz, jeżeli oddziaływanie stwierdzono tylko w jednym cyklu badań.

Poprawę stwierdzano w przypadkach:

- poprawy wpływu,
- poprawy w intensywności, w przypadku równych wpływów (przy wpływie pozytywnym wzrost intensywności, a przy wpływie negatywnym jej spadek),
- wpływu negatywnego w poprzednich badaniach, jeżeli obecnie nie stwierdzono oddziaływania,
- wpływu pozytywnego w obecnych badaniach, jeżeli poprzednio nie stwierdzono oddziaływania.

Pogorszenie stwierdzano w przypadkach:

- pogorszenia wpływu,
- pogorszenia w intensywności, w przypadku równych wpływów (przy wpływie pozytywnym spadek intensywności, a przy wpływie negatywnym jej wzrost),
- wpływu negatywnego w obecnych badaniach, jeżeli poprzednio nie stwierdzono oddziaływania.
- wpływu pozytywnego w poprzednich badaniach, jeżeli obecnie nie stwierdzono oddziaływania.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Tab. 5 Przewidywane zagrożenia - dane ogólne - łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
A	Rolnictwo		2013-2014 2016-2018	4 4			4 3	
A01	Uprawa		2013-2014 2016-2018	1 1			1 1	
A04.02	wypas nieintensywny		2013-2014 2016-2018	1 1			1 1	
A04.02.01	nieintensywny wypas bydła		2016-2018	1		1		
A06.01	uprawy roczne na potrzeby produkcji żywności		2016-2018	1		1		
A07	stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych		2013-2014 2016-2018	1 1			1 1	
A08	Nawożenie /nawozy sztuczne/		2013-2014 2016-2018	1 1			1 1	
B	leśnictwo		2013-2014	1			1	
C01.01.02	usuwanie materiału z plaż		2016-2018	1			1	
D	Transport i sieci komunikacyjne		2013-2014 2016-2018	1 1			1 1	
D01	drogi, ścieżki i drogi kolejowe		2013-2014 2016-2018	1 1			1 1	
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		2013-2014 2016-2018	2 2			2 2	
D01.04	drogi kolejowe, w tym TGV		2016-2018	1			1	
E01.04	inne typy zabudowy		2013-2014 2016-2018	3 3		2 2	1 1	
E03	odpady, ścieki		2013-2014 2016-2018	1 1			1 1	
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych		2013-2014 2016-2018	2 1			2 1	
E03.04	Inne odpady		2013-2014	1		1		
E03.04.01	nawożenie piasku na wybrzeże / zasilanie plaż		2013-2014 2016-2018	2 1			2 1	
F01	Akwakultura morska i słodkowodna		2016-2018	17	17			
F01.01	intensywna hodowla ryb, intensyfikacja		2016-2018	1	1			
F02	Rybołówstwo i zbieranie zasobów wodnych		2013-2014	2			2	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
F02.01.02	połowy siecią		2013-2014 2016-2018	2 1			2 1	
F02.03	Wędkarstwo		2013-2014 2016-2018	6 6			6 6	
G01	Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze		2013-2014 2016-2018	10 11		1	9 11	
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotywowanych		2013-2014	2			2	
G05	inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka		2013-2014 2016-2018	2 2	1 1	1 1		
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie		2013-2014 2016-2018	1 2			1 1	
H01.03	inne zanieczyszczenie wód powierzchniowych ze źródeł punktowych		2013-2014 2016-2018	2 2		1 1	1 1	
H01.08	rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych		2013-2014 2016-2018	1 1		1 1		
H04	Zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną		2013-2014	1			1	
I01	nierodzące gatunki zaborcze		2013-2014 2016-2018	1 1			1 1	
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie		2013-2014	2			2	
J02.02	Usuwanie osadów (mułu...)		2013-2014 2016-2018	1 1	1		1	
J02.04.02	brak zalewania		2013-2014 2016-2018	1 3		1	1	
J02.05.04	zbiorniki wodne		2013-2014 2016-2018	5 5	5 5			
J02.08	Podwyższenie zwierciadła wody / sztuczne zasilanie wód podziemnych		2016-2018	1			1	
J02.09.02	inne działanie		2013-2014	1			1	
K01.03	Wyschnięcie		2016-2018	2			2	
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja		2013-2014 2016-2018	3 4		2 2	1 1	
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		2013-2014 2016-2018	12 8	3 5	6	3 3	
M01	Zmiana czynników abiotycznych		2016-2018	1			1	
M01.02	susze i zmniejszenie opadów		2016-2018	2	1	1		
M01.03	powódzie i zwiększenie opadów		2016-2018	5	2	3		

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
Razem			2013-2014	41	10	14	22	
			2016-2018	59	33	12	23	

Tab. 5A Zmiany przewidywanych zagrożeń łącznie na tych samych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk razem	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
A	Rolnictwo		4	3		1
A01	Uprawa		1	1		
A04.02	wypas nieintensywny		1	1		
A04.02.01	nieintensywny wypas bydła		1			1
A06.01	uprawy roczne na potrzeby produkcji żywności		1			1
A07	stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych		1	1		
A08	Nawożenie /nawozy sztuczne/		1	1		
B	leśnictwo		1		1	
C01.01.02	usuwanie materiału z plaż		1			1
D	Transport i sieci komunikacyjne		1	1		
D01	drogi, ścieżki i drogi kolejowe		2		1	1
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		2	2		
D01.04	drogi kolejowe, w tym TGV		1			1
E01.04	inne typy zabudowy		3	3		
E03	odpady, ścieki		1	1		
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych		2	1	1	
E03.04	Inne odpady		1		1	
E03.04.01	nawożenie piasku na wybrzeże / zasilanie plaż		2	1	1	
F01	Akwakultura morska i słodkowodna		17			17
F01.01	intensywna hodowla ryb, intensyfikacja		1			1

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczerkowanie	Liczba stanowisk razem	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
F02	Rybołówstwo i zbieranie zasobów wodnych		2		2	
F02.01.02	połowy siecią		2	1	1	
F02.03	Wędkarstwo		6	6		
G01	Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze		11	9	1	1
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych		2		2	
G05	inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka		2	2		
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie		2	1		1
H01.03	inne zanieczyszczenie wód powierzchniowych ze źródeł punktowych		2	2		
H01.08	rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych		1	1		
H04	Zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną		1		1	
I01	nierodzące gatunki zaborcze		1	1		
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie		2		2	
J02.02	Usuwanie osadów (mułu...)		2		1	1
J02.04.02	brak zalewania		3		1	2
J02.05.04	zbiorniki wodne		5	5		
J02.08	Podwyższenie zwierciadła wody / sztuczne zasilanie wód podziemnych		1			1
J02.09.02	inne działanie		1		1	
K01.03	Wyschnięcie		2			2
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja		6		2	4
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		13	3	5	5
M01	Zmiana czynników abiotycznych		1			1
M01.02	susze i zmniejszenie opadów		2			2
M01.03	powódzie i zwiększenie opadów		5			5
Razem			62	23	18	41

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab. 6 Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Nazwa parametru	Nazwa wskaźnika	Lata	Liczba obszarów Natura 2000 z oceną				Liczba obszarów Natura 2000
			FV	U1	U2	XX	
Powierzchnia siedliska		2013-2014	10	2	0	4	15
		2016-2018	4	3	7	2	16
Struktura przestrzenna płatów siedliska		2013-2014	11	3	0	1	15
		2016-2018	8	0	4	4	16
<u>Gatunki charakterystyczne</u>		2013-2014	14	0	0	1	15
		2016-2018	10	1	1	4	16
<u>Gatunki dominujące</u>		2013-2014	11	4	0	1	15
		2016-2018	3	4	5	4	16
Obce gatunki inwazyjne		2013-2014	14	0	0	1	15
		2016-2018	12	0	0	4	16
Gatunki ekspansywne		2013-2014	6	8	1	1	15
		2016-2018	3	2	7	4	16
<u>Udział dobrze zachowanych płatów siedliska</u>		2013-2014	10	4	1	1	15
		2016-2018	4	2	6	4	16
Specyficzna struktura i funkcje		2013-2014	8	6	1	1	15
		2016-2018	3	3	6	4	16
Perspektywy ochrony		2013-2014	10	2	1	2	15
		2016-2018	8	4	2	2	16
Ocena ogólna		2013-2014	6	7	2	1	15
		2016-2018	2	4	7	3	16

Tab. 6A Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony i parametrów na obszarach Natura 2000, na których powtarzano badania, w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Nazwa parametru	Liczba obszarów ze zmianą							Suma obszarów	
	poprawa			pogorszenie			inne zmiany (dotyczy tylko badań)		brak zmian
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Powierzchnia siedliska	1	0	1	2	3	5	6	4	15
Specyficzna struktura i funkcje	2	0	2	2	4	6	3	5	15
Perspektywy ochrony	1	0	1	3	0	3	4	8	15
Ocena ogólna	2	0	2	2	3	5	3	6	15

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW

III.A.1. WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNENTALNYM NA OBSZARACH NATURA 2000

Stanowiska siedliska 3130 położone są na terenie 16 obszarów Natura2000, przy czym więcej niż jedno stanowisko siedliska znajduje się jedynie na sześciu obszarach: PLH020041 Ostoja nad Baryczą (siedem stanowisk), PLH220034 Jeziora Wdzydzkie (siedem stanowisk), PLH220005 Bytowskie Jeziora Lobeliowe (trzy stanowiska), PLH220079 Ostoja Borzyszkowska (dwa stanowiska), PLH060031 Uroczyska Lasów Janowskich (dwa stanowiska) i PLH180055 Enklawy Puszczy Sandomierskiej (dwa stanowiska). Ten ostatni obszar został wprowadzony dopiero w drugim cyklu badań. Pozostałe obszary reprezentowane są po jednym stanowisku siedliska 3130. Łącznie na obszarach Natura2000 położonych jest 29 stanowisk siedliska 3130, wszystkie reprezentujące region biogeograficzny kontynentalny.

Ze względu na niekorzystne warunki hydrologiczne w sezonie wegetacyjnym w 2017 r. oraz brak możliwości oceny 35% stanowisk ze względu na niewykształcenie się siedliska, próbę przeprowadzenia oceny stanu zachowania siedliska 3130 na obszarach Natura2000 podjęto dla 13 obszarów, trzy obszary (PLC080001 Ujście Warty, PLH020041 Ostoja nad Baryczą oraz PLH020075 Stawy Karpnickie) pozostawiając bez oceny ogólnej (ocena nieznana XX).

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników Struktury i funkcji siedliska na obszarach Natura 2000

W przypadku siedliska 3130 parametr Specyficzna struktura i funkcje oceniany jest na podstawie pięciu wskaźników, wszystkich o charakterze biocenotycznym. W 2017 r. pod względem tego parametru ocenionych zostało 12 obszarów, a więc oceny dla wskaźników są dostępne również dla 12 obszarów. Dla czterech obszarów: PLC080001 Ujście Warty, PLH020041 Ostoja nad Baryczą, PLH020075 Stawy Karpnickie oraz PLH180055 Enklawy Puszczy Sandomierskiej) oceny parametru Specyficzna struktura i funkcje, ani żadnego jego wskaźnika nie dokonano.

Struktura przestrzenna płatów siedliska: W 2017 r. został oceniony na 12 obszarach, przy czym na ośmiu wykazywał właściwy stan zachowania (FV), a na czterech zły (U2), przy braku ocen U1. W poprzednim cyklu badań na 15 ocenionych obszarów, 11 wykazywało właściwy stan wskaźnika (FV), trzy niewłaściwy (U1) oraz jeden stan nieznan (XX), przy braku ocen złych.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Gatunki charakterystyczne: Wskaźnik został oceniony na 12 obszarach, na 10 jako w stanie właściwym (FV), na jednym jako niewłaściwym (U1) i na jednym jako złym (U2). W poprzednim cyklu badań na 15 ocenionych obszarów, 14 wykazywało właściwy stan wskaźnika (FV), przy jednej ocenie nieznannej (XX).

Gatunki dominujące: Wskaźnik został oceniony na 12 obszarach. Na pięciu obszarach wykazywał stan zły (U2), na czterech niewłaściwy (U1), a na trzech właściwy (FV). W poprzednim cyklu badań 11 obszarów zostało ocenionych jako właściwe pod względem gatunków dominujących, cztery, jako w stanie niezadowolającym i jeden o stanie nieznanym przy brak obszarów o złym stanie wskaźnika.

Obce gatunki inwazyjne: Wszystkie z ocenionych obszarów, zarówno w obecnym, jak i poprzednim cyklu badań, zostały ocenione jako właściwe pod kątem tego wskaźnika – brak gatunków inwazyjnych.

Gatunki ekspansywne: Spośród wszystkich wskaźników parametru Specyficzna struktura i funkcje, pod względem tego wskaźnika największa liczba obszarów wykazywała stan zły (U2) – aż siedem spośród 12 ocenionych obszarów. Na kolejnych dwóch obszarach wskaźnik uzyskiwał ocenę niezadowolającą (U1) i tylko trzy obszary charakteryzował właściwy stan wskaźnika (FV). W poprzednim cyklu badań sześć obszarów wykazywało stan właściwy, osiem niezadowolający, jeden obszar stan zły i jeden nieznanany.

Udział dobrze zachowanych płatów siedliska: Wskaźnik wykazywał na ocenionych obszarach ogólnie słaby stan zachowania, z sześcioma obszarami ocenionymi jako złe oraz dwoma jako niezadowolające pod względem wskaźnika. Właściwy stan wskaźnika stwierdzono jedynie na czterech obszarach. W poprzednim cyklu badań 10 obszarów wykazywało stan właściwy, cztery niezadowolający, jeden obszar stan zły i jeden nieznanany.

2. Stan i zmiany w czasie w zakresie poszczególnych aktualnych oddziaływań dla siedliska na obszarach Natura 2000

Na badanych obszarach Natura2000, obejmujących stanowiska siedliska 3130 zidentyfikowane zostały 23 oddziaływania różnego typu, przy czym znakomita większość z nich (18 typów oddziaływań) odnotowana była na jednym obszarze, i to niemal we wszystkich przypadkach w obu okresach badań. Na większej liczbie obszarów, zarówno w cyklu monitoringowym 2017 jak i w 2013-14, odnotowywano jedynie pięć typów oddziaływań, w tym jedno o wpływie pozytywnym: F01 Akwakultura morska i słodkowodna, w rozumieniu prowadzenie działalności na stawach rybnych (na czterech obszarach w obu cyklach badań). Pozostałe oddziaływania miały wpływ negatywny

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

o różnej intensywności i były to: G01 Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze, odnotowane na pięciu obszarach, F02.03 Wędkarstwo (na dwóch obszarach), A Rolnictwo (na dwóch obszarach) oraz K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja), odnotowywana na dwóch obszarach. W poprzednim cyklu badań występowały dokładnie te same oddziaływania w zasadzie na tych samych obszarach, z czego można wnioskować, że struktura i rodzaj oddziaływań na siedlisko pozostają niezmiennie pomiędzy cyklami badań.

3. Stan i zmiany w czasie w zakresie i intensywności poszczególnych przewidywanych zagrożeń dla siedliska na obszarach Natura 2000

Podobnie jak w przypadku aktualnych oddziaływań, w przypadku przewidywanych zagrożeń na obszarach obejmujących siedliska 3130, badanych w roku 2017 wskazano znaczną liczbę zagrożeń (26 typów zagrożeń), przy czym znakomita większość z nich wskazywana była dla jednego obszaru i miała charakter dość przypadkowych obserwacji. Zjawisko to było identyczne w obu okresach badań. Na większej liczbie stanowisk odnotowano pięć zagrożeń, które wydają się mieć charakter bardziej uniwersalny dla siedliska, i zagrożenia te były w zasadzie tożsame z aktualnymi oddziaływaniami. Na pięciu obszarach wskazano sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze, na dwóch wędkarstwo, na dwóch rolnictwo. Na dwóch obszarach jako zagrożenie wskazana została zmiana składu gatunkowego na skutek naturalnej sukcesji. Wykaz zagrożeń najczęściej notowanych w obu okresach badawczych pokrywał się.

III.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM KONTYNTALNYM NA OBSZARACH NATURA 2000

1. Stan i zmiany w czasie parametru Powierzchnia siedliska na obszarach Natura 2000

Ocenę parametru Powierzchnia siedliska 3130 przeprowadzono dla 14 obszarów, a jedynie dwa obszary pozostawiono bez oceny tego parametru. Połowa ocenionych obszarów (siedem) uzyskała ocenę złą (U2), kolejne trzy ocenę niezadowalającą. Jedynie cztery obszary nie wykazywały pogorszenia oceny tego parametru. Złe oceny parametru Powierzchnia wynikają w zasadzie z dwóch kwestii: rzeczywiste kurczenia się powierzchni siedliska lub jego zaniku na skutek niekorzystnych zmian środowiskowych i/lub presji antropogenicznej oraz niewykształcenia się siedliska z powodów opisanych powyżej (zbyt wysoki poziom wód w zbiornikach). Ta druga sytuacja, jakkolwiek rzeczywiście skutkuje pomniejszeniem powierzchni siedliska, w rzeczywistości jest pomniejszeniem pozornym, gdyż w następnych latach, przy sprzyjających warunkach hydrologicznych, powierzchnia siedliska może się zwiększyć przez proste jego przywrócenie w miejscach naturalnego występowania. Dlatego też spekulowanie o zmianach powierzchni w przypadku siedliska 3130 może prowadzić do błędnych wniosków i należy podchodzić do niego ostrożnie. Wyniki badań z

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

2017 wskazują na zły stan parametru na obszarach (przy właściwym w poprzednim cyklu), jednak właściwe wnioskowanie może być przeprowadzone dopiero na podstawie kilku cykli monitoringowych.

2. Stan i zmiany w czasie parametru Struktura i funkcje siedliska na obszarach Natura 2000

Ocenę parametru Specyficzna struktura i funkcje przeprowadzono dla 12 obszarów i spośród nich sześć wykazywało zły stan parametru, a kolejne trzy stan niezadawalający. Na zły lub niezadawalający stan siedliska na obszarach wpłynęły przede wszystkim takie wskaźniki, jak silna defragmentacja siedliska na skutek działalności antropogenicznej, wkraczanie roślinności ekspansywnej, obcej dla siedliska, zubożenie struktury taksonomicznej zbiorowisk namuliskowych lub zanik gatunków dominujących (brak dominantów) czy spadek bogactwa gatunkowego taksonów charakterystycznych dla siedliska. Dobrze wykształcone płaty siedliska o właściwej strukturze i składzie taksonomicznym, pozwalające na właściwą ocenę parametru Specyficzna struktura i funkcje odnotowano jedynie na trzech obszarach: PLH020045 Stawy w Borowej, PLH220003 Białogóra oraz PLH080060 Uroczyska Borów Zasiieckich, z których tylko dwa pierwsze uzyskały ocenę ogólną właściwą na podstawie kombinacji wszystkich parametrów. W poprzednim cyklu badań osiem obszarów wykazywało właściwy stan parametru, sześć niezadawalający i jeden obszar zły, przy jednym obszarze pozostającym nieocenionym.

3. Stan i zmiany w czasie parametru Perspektywy ochrony na obszarach Natura 2000

Ocenę parametru przeprowadzono dla 14 obszarów, a jedynie dwa obszary pozostawiono bez oceny tego parametru. Aż osiem obszarów zostało ocenionych jako wykazujące właściwy stan (FV) w zakresie perspektyw ochrony, co wcale nie musi stać w sprzeczności ze złym lub niezadawalającym stanem pozostałych parametrów, stwierdzonym na większości obszarów. W większości przypadków na obszarach nie stwierdzono występowania istotnych oddziaływań, mogących w bliskiej perspektywie czasowej pogorszyć stan ekologiczny siedliska, nie została wprowadzona ani nie jest planowana zmiana dotychczasowego użytkowania stawu, brak jest przesłanek do wnioskowania o spodziewanym pogorszeniu siedliska. Na czterech obszarach spośród ocenionych wskazano niewłaściwe, a na dwóch złe perspektywy ochrony. Na większości obszarów przyczyną niewłaściwej lub złej oceny parametru była też naturalna sukcesja, czyli zarastanie siedliska gatunkami ekspansywnymi, obcymi dla siedliska 3130.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

4. Stan ochrony siedliska i jego zmiany w czasie na obszarach Natura 2000

Ocenie ogólnego stanu ochrony siedliska na obszarach poddano 13 obszarów, przy trzech pozostających bez oceny ze względu na niewykształcenie się siedliska na stanowiskach położonych w ich obrębie (ocena nieznana XX dla obszarów: PLC080001 Ujście Warty, PLH020041 Ostoja nad Baryczą oraz PLH020075 Stawy Karpnickie). Spośród 13 obszarów ocenionych, siedem otrzymało ocenę złą, co wynikało przede wszystkim ze złej oceny parametru Specyficzna struktura i funkcje (sześć obszarów z oceną U2 tego parametru i jeden z oceną nieznaną), złej oceny parametru Powierzchnia (sześć obszarów z oceną U2 tego parametru i jeden z oceną U1) i tylko dwa obszary ocenione jako złe, miały jednocześnie złą ocenę parametru Perspektywy ochrony. Zaledwie dwa obszary wykazywały właściwy stan zachowania siedliska i były to obszary: PLH020045 Stawy w Borowej i PLH220003 Białogóra. Pozostałe cztery obszary wykazywały niezadowalający stan zachowania siedliska. Racjonalna i trafna ocena stanu zachowania w przypadku siedliska 3130 jest niezwykle trudna. Siedlisko to ma z natury charakter efemeryczny i jest uzależnione od dostępności światła, właściwego podłoża i temperatury, czyli parametrów środowiska, na który wpływ mają zarówno uwarunkowania naturalne, jak i działalność antropogeniczna. Nawet przy braku presji człowieka, warunki meteorologiczne mogą uniemożliwić wykształcenie się siedliska, przy czym stan ten nie jest zazwyczaj trwały (siedlisko może z powodzeniem wykształcić się w przyszłym roku, jeżeli warunki pogodowe będą temu sprzyjały). Z drugiej strony działalność człowieka nie musi oddziaływać na siedlisko negatywnie, gdyż pewne racjonalne działania, jak utrzymywanie odpowiedniego reżimu hydrologicznego w stawach (właściwa instrukcja sterowania wodą, wprowadzenie odpowiednich terminów spuszczenia wody) czy usuwanie roślinności ekspansywnej, oddziałują stymulująco na rozwój siedliska. Stąd też ocena stanu siedliska na obszarach jest wypadkową wielu czynników i należy podchodzić do niej bardzo ostrożnie. Fakt, że w 2017 roku większość obszarów uzyskało ocenę złą, wskazuje raczej na rzeczywiście zły stan siedliska, niemniej jednak trudno przewidzieć czy ocena ta utrzyma się w następnym cyklu badań, gdyż stan siedliska jest bardzo niestabilny i trudny do przewidzenia.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

III.B. POZOSTAŁE TABELY DOTYCZY OBSZARÓW NATURA 2000

Tab. 7 Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym dla siedliska Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017 (P1 – Powierzchnia, P2 – Specyficzna struktura i funkcje, P3 – Perspektywy ochrony, P4 – Stan ochrony (ocena ogólna))

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo	Lata	P1	P2	P3	P4
1.	PLC080001	Ujście Warty	lubuskie	2013-2014 2016-2018	XX U2	XX XX	XX FV	XX XX
2.	PLH020018	Łęgi Odrzańskie	dolnośląskie	2013-2014 2016-2018	XX U2	U1 U2	XX U2	U1 U2
3.	PLH020041	Ostoja nad Baryczą	dolnośląskie	2013-2014 2016-2018	U1 XX	U1 XX	FV XX	U1 XX
4.	PLH020045	Stawy w Borowej	dolnośląskie	2013-2014 2016-2018	U1 FV	U1 FV	FV FV	U1 FV
5.	PLH020075	Stawy Karpnickie	dolnośląskie	2013-2014 2016-2018	FV XX	FV XX	FV XX	FV XX
6.	PLH060031	Uroczyska Lasów Janowskich	lubelskie	2013-2014 2016-2018	FV FV	U2 U1	FV U1	U2 U1
7.	PLH080053	Jezioro Janiszowice	lubuskie	2013-2014 2016-2018	XX U2	FV U2	U2 U2	U2 U2
8.	PLH080060	Uroczyska Borów Zasieckich	lubuskie	2013-2014 2016-2018	XX U1	FV FV	FV U1	U1 U1
9.	PLH180055	Enklawy Puszczy Sandomierskiej	podkarpackie	2016-2018	U2	XX	FV	U2
10.	PLH220003	Białogóra	pomorskie	2013-2014 2016-2018	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
11.	PLH220005	Bytowskie Jeziora Lobeliowe	pomorskie	2013-2014 2016-2018	FV U2	FV U2	U1 FV	FV U2
12.	PLH220034	Jeziora Wdzydzkie	pomorskie	2013-2014 2016-2018	FV U1	U1 U2	U1 U1	U1 U2
13.	PLH220035	Jezioro Krasne	pomorskie	2013-2014 2016-2018	FV FV	U1 U1	FV FV	U1 U1
14.	PLH220041	Miasteczkie Jeziora Lobeliowe	pomorskie	2013-2014 2016-2018	FV U2	FV U2	FV FV	FV U2
15.	PLH220079	Ostoja Borzyszkowska	pomorskie	2013-2014 2016-2018	FV U1	U1 U1	FV FV	U1 U1

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo	Lata	P1	P2	P3	P4
16.	PLH220095	Uroczyska Pojezierza Kaszubskiego	pomorskie	2013-2014 2016-2018	FV U2	FV U2	FV U1	FV U2
			FV	2013-2014 2016-2018	10 4	8 3	11 8	6 2
			U1	2013-2014 2016-2018	2 3	6 3	2 4	7 4
Liczba obszarów z oceną			U2	2013-2014 2016-2018	0 7	1 6	1 2	2 7
			XX	2013-2014 2016-2018	4 2	1 4	2 2	1 3
Razem				2013-2014 2016-2018	15 16	15 16	15 16	15 16

Znaczenie kolorów: zielony poprawa oceny parametru, pomarańczowy – pogorszenie o jeden stopień, brązowy – pogorszenie o 2 stopnie)

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Tab. 8 Aktualne oddziaływania - dane ogólne - łącznie na badanych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
A	Rolnictwo		2013-2014	3																
			2016-2018	2																
A01	Uprawa		2016-2018	1																
A04.02.01	nieintensywny wypas bydła		2016-2018	1																
D	Transport i sieci komunikacyjne		2013-2014	1																
			2016-2018	1																
D01	drogi, ścieżki i drogi kolejowe		2013-2014	1																
			2016-2018	1																
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		2013-2014	1																
D01.04	drogi kolejowe, w tym TGV		2016-2018	1																
E01.04	inne typy zabudowy		2016-2018	1																
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych		2016-2018	1																
E03.04	Inne odpady		2013-2014	1																
E03.04.01	nawożenie piasku na wybrzeże / zasilanie plaż		2013-2014	1																
F01	Akwakultura morska i słodkowodna		2013-2014	4	1	3														
			2016-2018	4	1	3														
F01.01	intensywna hodowla ryb, intensyfikacja		2016-2018	1																
F02	Rybołówstwo i zbieranie zasobów wodnych		2013-2014	3																
F02.03	Wędkarstwo		2013-2014	2																
			2016-2018	2																
G01	Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze		2013-2014	5																
			2016-2018	5																
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych		2013-2014	1																
			2016-2018	1																
G05	inna ingerencja i zakłócenia spowodowane przez działalność człowieka		2013-2014	2																
			2016-2018	2																
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie		2013-2014	1																
			2016-2018	1																

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z danym wpływem i intensywnością oddziaływania																	
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X					
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X		
H01.03	inne zanieczyszczenie wód powierzchniowych ze źródeł punktowych		2013-2014	1															1			
H04	Zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną		2013-2014	1															1			
			2016-2018	1									1									
J02.01	Zасыpywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie		2013-2014	1															1			
J02.02	Usuwanie osadów (mułu...)		2013-2014	1															1			
J02.04.02	brak zalewania		2016-2018	1									1									
J02.05.03	modyfikowanie akwenów wód stojących		2016-2018	1	1																	
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja		2013-2014	2														1	1			
			2016-2018	1										1								
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		2013-2014	3														1	2			
			2016-2018	2															2			
M01.03	powódzie i zwiększenie opadów		2016-2018	2										1	1							
Razem			2013-2014	15	1	3								1	4	11						
			2016-2018	15	1	3	1							1	4	3	8					

Tab. 8A Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na obszarach Natura 2000, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
A	Rolnictwo		2	1	2	1
A01	Uprawa		1			1
A04.02.01	nieintensywny wypas bydła		1			1
D	Transport i sieci komunikacyjne		1	1		
D01	drogi, ścieżki i drogi kolejowe		1			1
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe				1	
D01.04	drogi kolejowe, w tym TGV		1			1
E01.04	inne typy zabudowy		1			1
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych		1			1
E03.04	Inne odpady				1	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczerbienie	Liczba obszarów z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
E03.04.01	nawożenie piasku na wybrzeże / zasilanie plaż				1	
F01	Akwakultura morska i słodkowodna		3	3		1
F01.01	intensywna hodowla ryb, intensyfikacja		1			1
F02	Rybołówstwo i zbieranie zasobów wodnych				3	
F02.03	Wędkarstwo		2	2		
G01	Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze		5	5		
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych		1		1	
G05	inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka		2	2		
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie		1	1		
H01.03	inne zanieczyszczenie wód powierzchniowych ze źródeł punktowych				1	
H04	Zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną		1		1	
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie				1	
J02.02	Usuwanie osadów (mułu...)				1	
J02.04.02	brak zalewania		1			1
J02.05.03	modyfikowanie akwenów wód stojących		1		1	
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja		1		1	1
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		2	2	1	
M01.03	powodzie i zwiększenie opadów		2			2
Razem			15	11	8	8

UWAGI:

Brak zmian w ocenach, ich poprawę lub pogorszenie stwierdzano tak jak w przypadku analizy zmian ocen oddziaływań dla stanowisk (tab. 4A)

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Tab. 9 Przewidywane zagrożenia - dane ogólne - łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
A	Rolnictwo		2013-2014	3			3	
			2016-2018	2		1	1	
A01	Uprawa		2016-2018	1			1	
A04.02.01	nieintensywny wypas bydła		2016-2018	1		1		
D	Transport i sieci komunikacyjne		2013-2014	1			1	
			2016-2018	1			1	
D01	drogi, ścieżki i drogi kolejowe		2013-2014	1			1	
			2016-2018	1			1	
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		2013-2014	1			1	
D01.04	drogi kolejowe, w tym TGV		2016-2018	1			1	
E01.04	inne typy zabudowy		2016-2018	1		1		
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych		2016-2018	1			1	
E03.04	Inne odpady		2013-2014	1		1		
E03.04.01	nawożenie piasku na wybrzeże / zasilanie plaż		2013-2014	1			1	
F01.01	intensywna hodowla ryb, intensyfikacja		2016-2018	1	1			
F02	Rybołówstwo i zbieranie zasobów wodnych		2013-2014	3			3	
F02.03	Wędkarstwo		2013-2014	2			2	
			2016-2018	2			2	
G01	Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze		2013-2014	5			5	
			2016-2018	5			5	
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych		2013-2014	1			1	
G05	inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka		2013-2014	2	1	1		
			2016-2018	2	1	1		
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie		2013-2014	1			1	
			2016-2018	1			1	
H01.03	inne zanieczyszczenie wód powierzchniowych ze źródeł punktowych		2013-2014	1			1	
H04	Zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną		2013-2014	1			2	
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie		2013-2014	1			1	
J02.02	Usuwanie osadów (mułu...)		2013-2014	1			1	
J02.04.02	brak zalewania		2016-2018	1	1			

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja		2013-2014 2016-2018	2 1		1	1	
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		2013-2014 2016-2018	3 2		1	2	
M01.03	powodzie i zwiększenie opadów		2016-2018	2	1	1		
Razem			2013-2014 2016-2018	13 12	1 4	4 3	11 8	

Tab. 9A Zmiany zagrożeń łącznie na tych samych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów razem	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
A	Rolnictwo		4	1	2	1
A01	Uprawa		1			1
A04.02.01	nieintensywny wypas bydła		1			1
D	Transport i sieci komunikacyjne		1	1		
D01	drogi, ścieżki i drogi kolejowe		1			1
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		1		1	
D01.04	drogi kolejowe, w tym TGV		1			1
E01.04	inne typy zabudowy		1			1
E03.01	pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych		1			1
E03.04	Inne odpady		1		1	
E03.04.01	nawożenie piasku na wybrzeże / zasilanie plaż		1		1	
F01.01	intensywna hodowla ryb, intensyfikacja		1			1
F02	Rybołówstwo i zbieranie zasobów wodnych		3		3	
F02.03	Wędkarstwo		2	2		
G01	Sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze		5	5		
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych		1		1	
G05	inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka		2	2		

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130 w regionie kontynentalnym

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów razem	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
G05.01	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie		1	1		
H01.03	inne zanieczyszczenie wód powierzchniowych ze źródeł punktowych		1		1	
H04	Zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenia przenoszone drogą powietrzną		1		1	
J02.01	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie		1		1	
J02.02	Usuwanie osadów (mułu...)		1		1	
J02.04.02	brak zalewania		1			1
K02	Ewolucja biocenotyczna, sukcesja		2		1	1
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		3	2	1	
M01.03	powodzie i zwiększenie opadów		2			2
Razem			13	8	8	7

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130, cała Polska - podsumowanie

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130, cała Polska - podsumowanie

IV. PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCYCH INWAZYJNYCH

Tab. 10 Lista gatunków obcych inwazyjnych stwierdzonych łącznie na stanowiskach w trakcie monitoringu siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Obszar Natura 2000	ID stanowiska	Nazwa stanowiska	Region	Lata	Nazwa polska	Nazwa łacińska
	5698	Jez. Żywieckie - Klin	ALP	2013-2014	Przetacznik obcy	Veronica peregrina L.
PLC080001 Ujście Warty	5674	Boguszyniec	CON	2013-2014	Rzepień brzegowy	Xanthium albinum (Widder) H. Scholz
PLH020018 Łęgi Odrzańskie	4769	Starorzecze w Chełmie	CON	2013-2014	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.
				2016-2018	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.
PLH020041 Ostoja nad Baryczą	4744	Ruda Sułowska I	CON	2013-2014	Przetacznik obcy	Veronica peregrina L.
PLH020041 Ostoja nad Baryczą	4796	Ruda Sułowska II	CON	2013-2014	Przetacznik obcy	Veronica peregrina L.
				2016-2018	Przetacznik obcy	Veronica peregrina L.
PLH020041 Ostoja nad Baryczą	4797	Ruda Milicka	CON	2013-2014	Przetacznik obcy	Veronica peregrina L.
				2016-2018	Przetacznik obcy	Veronica peregrina L.
PLH020041 Ostoja nad Baryczą	4806	Żeleźniki	CON	2013-2014	Przetacznik obcy	Veronica peregrina L.
					Uczep amerykański	Bidens frondosa L.
PLH020041 Ostoja nad Baryczą	5452	Wszewilki	CON	2013-2014	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.
PLH020045 Stawy w Borowej	4780	Borowa Oleśnicka	CON	2013-2014	Przetacznik obcy	Veronica peregrina L.
				2016-2018	Przetacznik obcy	Veronica peregrina L.
PLH060031 Uroczyska Lasów Janowskich	5115	Lipa	CON	2013-2014	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.
				2016-2018	Chwastnica jednostronna	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV.
					Kolczurka kłapowana	Echinocystis lobata (F. Michx.) Torr. & A. Gray
					Uczep amerykański	Bidens frondosa L.
PLH060031 Uroczyska Lasów Janowskich	5147	Maliniec	CON	2013-2014	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.
				2016-2018	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.
PLH080053 Jezioro Janiszowice	4720	Jezioro Janiszowice	CON	2013-2014	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130, cała Polska - podsumowanie

Obszar Natura 2000	ID stanowiska	Nazwa stanowiska	Region	Lata	Nazwa polska		Nazwa łacińska	
					2016-2018	Sit chudy Uczep amerykański	Juncus tenuis Willd. Bidens frondosa L.	
PLH180055 Enklawy Puszczy Sandomierskiej	4962	Buda Stalowska I	CON	2013-2014	Chwastnica jednostronna	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV.		
PLH180055 Enklawy Puszczy Sandomierskiej	5197	Buda Stalowska II	CON	2013-2014	Chwastnica jednostronna	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV.		
	4291	Miłowice I	CON	2013-2014	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.		
	4292	Miłowice II	CON	2013-2014	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.		
	4746	Osiek	CON	2013-2014	Przetacznik obcy	Veronica peregrina L.		
	4763	Zalew Mietkowski	CON	2013-2014	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.		
				2016-2018	Chwastnica jednostronna Uczep amerykański Uczep śląski	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV. Bidens frondosa L. Bidens radiata Thuill.		
	4771	Zbiornik Witka	CON	2013-2014	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.		
	4777	Rapocin	CON	2013-2014	Przymiotno białe	Erigeron annuus (L.) Pers.		
	4824	Szydłowczyk	CON	2013-2014	Chwastnica jednostronna	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV.		
	4837	łłowa-Żaków II	CON	2013-2014	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.		
	5031	Grotów	CON	2013-2014	Chwastnica jednostronna	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV.		
					Uczep amerykański	Bidens frondosa L.		
	5107	Babule	CON	2013-2014	2016-2018 Chwastnica jednostronna Uczep amerykański	Bidens frondosa L. Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV. Bidens frondosa L.		
					2016-2018 Chwastnica jednostronna Uczep amerykański	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV. Bidens frondosa L.		
	5122	Miłowice stawy północne	CON	2013-2014	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.		
	5217	Biała Nyska	CON	2013-2014	Chwastnica jednostronna	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV.		
					2016-2018 Chwastnica jednostronna Uczep amerykański	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV. Bidens frondosa L.		
	5218	Sięstrzechowice	CON	2013-2014	Chwastnica jednostronna	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV.		
					Uczep amerykański	Bidens frondosa L.		
				2016-2018	Azola drobna	Azolla filiculoides Lam.		
	5282	Janików II	CON	2013-2014	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.		
				2016-2018	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.		
	5346	Zbiornik Bukówka	CON	2016-2018	Rumianek bezpromieniowy Uczep amerykański	Chamomilla suaveolens (Pursh) Rydb. Bidens frondosa L.		
	5385	Danusia 1	CON	2013-2014	Chwastnica jednostronna	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV.		

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130, cała Polska - podsumowanie

Obszar Natura 2000	ID stanowiska	Nazwa stanowiska	Region	Lata	Nazwa polska	Nazwa łacińska
	5387	Danusia 2	CON	2013-2014	Chwastnica jednostronna	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV.
	5389	Młyńczyk	CON	2013-2014	Chwastnica jednostronna	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV.
	5396	Kowalowski Stawek I	CON	2013-2014	Chwastnica jednostronna	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV.
					Przymiotno kanadyjskie	Conyza canadensis (L.) Cronquist
				2016-2018	Chwastnica jednostronna	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV.
	5402	Jezioro Bledzewskie	CON	2013-2014	Przymiotno kanadyjskie	Conyza canadensis (L.) Cronquist
				2016-2018	Nawłoc kanadyjska	Solidago canadensis L.
					Przymiotno kanadyjskie	Conyza canadensis (L.) Cronquist
					Wierzbownica gruczołowata	Epilobium ciliatum Raf.
	5423	Mokradła Sułowskie	CON	2013-2014	Chwastnica jednostronna	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV.
					Przymiotno kanadyjskie	Conyza canadensis (L.) Cronquist
				2016-2018	Chwastnica jednostronna	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV.
					Przymiotno kanadyjskie	Conyza canadensis (L.) Cronquist
	5429	Zbiornik Sosnówka	CON	2016-2018	Nawłoc późna	Solidago gigantea Aiton
					Uczep amerykański	Bidens frondosa L.

Tab. 10A Liczba stanowisk siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130, na których stwierdzono poszczególne gatunki obce, wg okresów badawczych, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	2013-2014	2016-2018
1.	Uczep amerykański	Bidens frondosa L.	16	13
2.	Chwastnica jednostronna	Echinochloa crus-galli (L.) P. BEAUV.	12	6
3.	Przetacznik obcy	Veronica peregrina L.	7	4
4.	Przymiotno kanadyjskie	Conyza canadensis (L.) Cronquist	3	2
5.	Azola drobna	Azolla filiculoides Lam.	-	1
6.	Kolczurka klapowana	Echinocystis lobata (F. Michx.) Torr. & A. Gray	-	1
7.	Nawłoc kanadyjska	Solidago canadensis L.	-	1
8.	Nawłoc późna	Solidago gigantea Aiton	-	1
9.	Rumianek bezpromieniowy	Chamomilla suaveolens (Pursh) Rydb.	-	1
10.	Sit chudy	Juncus tenuis Willd.	-	1
11.	Uczep śląski	Bidens radiata Thuill.	-	1
12.	Wierzbownica gruczołowata	Epilobium ciliatum Raf.	-	1
13.	Przymiotno białe	Erigeron annuus (L.) Pers.	1	-
14.	Rzepień brzegowy	Xanthium albinum (Widder) H. Scholz	1	-

Na podstawie badań prowadzonych w 2017 r. obce gatunki zostały odnotowane na 21 stanowiskach siedliska 3130.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130, cała Polska - podsumowanie

Łącznie na stanowiskach siedliska 3130 badanych w 2017 zidentyfikowano 12 gatunków obcych, przy czym we wszystkich przypadkach były to gatunki roślin. Na największej liczbie stanowisk (13 stanowisk, co stanowi 26% wszystkich 50 stanowisk, na których siedlisko wykształciło się, co umożliwiło przeprowadzenie badania) stwierdzono występowanie uczepu amerykańskiego *Bidens frondosa*. Gatunek ten jest konkurencyjnym w stosunku do niektórych rodzimych gatunków nadwodnych, m.in. uczepu zwisłego *B. cernua*, czy uczepu trójlistkowego *B. tripartita*. Niezależnie od tego, że gatunek ten jest obcy dla rodzimej flory, jest on także obcy dla siedliska i, podobnie jak inne gatunki uczepów, należy także do kategorii gatunków ekspansywnych, niepożądanych na siedlisku. Kolejnymi co do częstości gatunkami obcymi były chwastnica jednostronna *Echinochloa crus-galli* stwierdzona na sześciu stanowiskach, przetacznik obcy *Veronica peregrina* stwierdzony na czterech stanowiskach oraz przymiotno kanadyjskie *Conyza canadensis*, odnotowane na dwóch stanowiskach. Pozostałe gatunki były stwierdzane każdy na jednym stanowisku. W znakomitej większości przypadków obecność gatunków obcych wiązała się ze złym stanem siedliska, co wynika również z faktu, że siedliska zdegradowane są podane na wkraczanie gatunków obcych/niepożądanych/ekspansywnych. Często wkraczanie gatunków obcych jest skutkiem, a nie przyczyną degradacji siedliska. Jakkolwiek zdarzają się też sytuacje odwrotne - obecność gatunków obcych nie zawsze była powodem obniżenia oceny siedliska, gdyż w przypadku ich nieznanego udziału na stanowisku były one oceniane, jako niestanowiące zagrożenia dla siedliska.

W poprzednim cyklu badań gatunki obce zostały stwierdzone na 36 stanowiskach, ale stwierdzono wówczas zaledwie sześć gatunków. Natomiast częstotliwość ich występowania była pozornie wyższa, niż w 2017 r. (te gatunki, które zostały stwierdzone w obu okresach badań, w cyklu 2013-14 odnotowywane były na większej liczbie stanowisk, niż w roku 2017). Niemniej jednak należy pamiętać, że w roku 2017 siedlisko wykształciło się tylko na 60% stanowisk, a znaczna część gatunków obcych została odnotowana w poprzednim cyklu na stanowiskach, które w sezonie 2017 się nie wykształciły. Stąd porównanie obu okresów pod kątem tendencji zmian występowania gatunków obcych jest mało wiarygodne. Dwa gatunki obce, stwierdzone w poprzednim cyklu badań: przymiotno białe *Erigeron annuus* (Rapocin, obecna ocena ogólna U2) i rzepień brzegowy *Xanthium albinum* (stanowisko Boguszyniec, obecna ocena ogólna XX), nie zostały potwierdzone w obecnym cyklu, co wynika m.in. z faktu, że na stanowiskach, na których zostały one wskazane w 2013 r., w 2017 r. nie było możliwości wykształcenia się roślinności (brak możliwości weryfikacji zarówno pozytywnej, jak i negatywnej, obecności tych gatunków).

V. UWAGI DO METODYKI I PROPOZYCJE ZMIAN RZECZYWISTYCH I INNYCH NA PODSTAWIE PROWADZONYCH BADAŃ

Generalnie, stosowana metodyka monitoringu siedliska 3130 jest oceniana wysoko, jako umożliwiająca wiarygodną ocenę zachowania. Należałoby jednakże rozważyć możliwość wprowadzenia dodatkowych wskaźników, opisujących uwarunkowania hydrologiczne siedliska. Dotychczasowa metodyka w obrębie parametru Specyficzna struktura i funkcje uwzględnia jedynie wskaźniki biotyczne, opisujące efekt sytuacji abiotycznej na siedlisku, a niekoniecznie przyczyny. Ze względu na tak silne

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130, cała Polska - podsumowanie

uwarunkowanie stanu siedliska przez czynniki hydrologiczne, wprowadzenie wskaźników oceniających te czynniki może ułatwić w przyszłości interpretację uzyskanych wyników dla wskaźników biotycznych.

Pewne wątpliwości budzi również lokalizacja stanowisk na stawach rybnych. Wiele stanowisk zlokalizowanych na stawach nie mogło zostać ocenionych w 2017 r. ze względu na odraczenie przez właścicieli terminu spuszczenia wód do późnej jesieni lub ich decyzję o niespuszczeniu jej wcale, co uniemożliwiło rozwój roślinności przed końcem sezonu wegetacyjnego. W prawdzie brzegi stawów są siedliskiem właściwym dla wykształcania się roślinności charakterystycznej dla siedliska 3130, jednak jak pokazują doświadczenia z obecnego cyklu badań, należałoby rozważyć możliwość wycofania się z monitoringu stanowisk na stawach na rzecz monitoringu siedliska na brzegach naturalnych zbiorników, o hydrologii niezależnej od działalności człowieka. W prawdzie nie gwarantuje to możliwości monitorowania siedliska na wszystkich stanowiskach w każdym cyklu (przy wysokich stanach wód siedlisko może nie wykształcić się również na zbiornikach naturalnych), niemniej jednak eliminuje dodatkowy czynnik zaburzający, jakim jest ingerencja człowieka w stosunki hydrologiczne.

VI. SKUTECZNOŚĆ PODJĘTYCH DZIAŁAŃ OCHRONNYCH ORAZ PROPOZYCJE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH

W zasadzie na żadnym ze stanowisk siedliska 3130, badanych w 2017 r. nie wskazano aktualnie prowadzonych racjonalnych działań ochronnych, nakierowanych na ochronę konkretnie tego siedliska. Dla dziewięciu stanowisk wskazano pewne działania, jak wykaszanie i usuwanie szuwarów (Iłowa-Żaków I i II), usuwanie warstwy mułu (Janików) czy likwidacja nielegalnych toalet i dzikich miejsc kąpieliskowych (jeziora Gubisz i Żąbinowskie), jednak działania te były obserwowane w 2013 r. i obecnie niepotwierdzone. Można więc przyjąć, że na badanych stanowiskach nie prowadzi się obecnie żadnych działań, nakierowanych na ochronę siedliska 3130.

Spośród najczęściej wskazywanych działań ochronnych dla siedliska 3130 należy wymienić: usuwanie roślinności z dna i skarp zbiorników wodnych (wykaszanie szuwarów, usuwanie biomasy roślinnej) oraz prowadzenie racjonalnej gospodarki rybackiej (w tym przede wszystkim utrzymywanie racjonalnego terminarza sterowania wodą w stawach, z koniecznością spuszczenia wody w okresie późnoletnim/jesiennym). Działania te powinny sprzyjać rozwojowi roślinności typowej dla siedliska 3130.

VII. INNE UWAGI

Brak.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130, cała Polska - podsumowanie

VIII. WYKONAWCY MONITORINGU

Tab. 11 Eksperti lokalni badanych stanowisk siedliska przyrodniczego Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea 3130 wg obszarów Natura 2000, monitoring skończony – stan wyników badań na koniec roku 2017

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2013-2014	2016-2017
1.	ALP			małopolskie Beskid Niski	5390	Klimkówka	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
2.	ALP			podkarpackie Bieszczady Zachodnie	5665	Solina-Wołkowyja	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
3.	ALP			śląskie Beskid Mały	5664	Międzybrodzie Żywieckie - centrum	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
4.	ALP			śląskie Beskid Mały	5667	Międzybrodzie Żywieckie - cofka	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
5.	ALP			śląskie Beskid Mały	5700	Jez. Międzybrodzkie ujście Soły	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
6.	ALP			śląskie Kotlina Żywiecka	5698	Jez. Żywieckie - Klin	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
7.	ALP			śląskie Kotlina Żywiecka	5699	Jez. Żywieckie - ujście Łękawki	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
8.	CON	PLC080001	Ujście Warty	lubuskie Kotlina Gorzowska	5674	Boguszyniec	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
9.	CON	PLH020018	Łęgi Odrzańskie	dolnośląskie Pradolina Głogowska	4769	Starorzecze w Chelmie	Zygmunt Dajdok	Rafał Bartosz
10.	CON	PLH020041	Ostoja nad Baryczą	dolnośląskie Kotlina Milicka	4797	Ruda Milicka	Zygmunt Dajdok	Rafał Bartosz
11.	CON	PLH020041	Ostoja nad Baryczą	dolnośląskie Kotlina Milicka	4806	Żeleźniki	Zygmunt Dajdok	Rafał Bartosz
12.	CON	PLH020041	Ostoja nad Baryczą	dolnośląskie Kotlina Żmigrodzka	4744	Ruda Sułowska I	Zygmunt Dajdok	Rafał Bartosz
13.	CON	PLH020041	Ostoja nad Baryczą	dolnośląskie Kotlina Żmigrodzka	4796	Ruda Sułowska II	Zygmunt Dajdok	Rafał Bartosz
14.	CON	PLH020041	Ostoja nad Baryczą	dolnośląskie Wysoczyzna Kaliska	5452	Wszewilki	Remigiusz Pielech	Rafał Bartosz
15.	CON	PLH020045	Stawy w Borowej	dolnośląskie Równina Oleśnicka	4780	Borowa Oleśnicka	Zygmunt Dajdok	Rafał Bartosz
16.	CON	PLH020075	Stawy Karpnickie	dolnośląskie Kotlina Jeleniogórska	5428	Karpniki	Zygmunt Dajdok	Rafał Bartosz
17.	CON	PLH060031	Uroczyska Lasów Janowskich	lubelskie Równina Biłgorajska	5147	Maliniec	Rafał Krawczyk	Rafał Krawczyk

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2013-2014	2016-2017
18.	CON	PLH060031	Uroczyska Lasów Janowskich	podkarpackie Równina Biłgorajska	5115	Lipa	Rafał Krawczyk	Rafał Krawczyk
19.	CON	PLH080053	Jeziro Janiszowice	lubuskie Wzniesienia Gubińskie	4720	Jeziro Janiszowice	Piotr Kobierski	Piotr Kobierski
20.	CON	PLH080060	Uroczyska Borów Zasiękich	lubuskie Kotlina Zasięcka	4638	Ruskie Stawy	Piotr Kobierski	Piotr Kobierski
21.	CON	PLH180055	Enklawy Puszczy Sandomierskiej	podkarpackie Równina Tarnobrzaska	4962	Buda Stalowska I	Rafał Krawczyk	Rafał Krawczyk
22.	CON	PLH180055	Enklawy Puszczy Sandomierskiej	podkarpackie Równina Tarnobrzaska	5197	Buda Stalowska II	Rafał Krawczyk	Rafał Krawczyk
23.	CON	PLH220003	Białogóra	pomorskie Wybrzeże Słowińskie	4864	Białogóra	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
24.	CON	PLH220005	Bytowskie Jeziora Lobeliowe	pomorskie Pojezierze Bytowskie	5330	Jeziro Jeleń	Marek Merdalski	Marek Merdalski
25.	CON	PLH220005	Bytowskie Jeziora Lobeliowe	pomorskie Pojezierze Bytowskie	5332	Jeziro Gubisz	Marek Merdalski	Marek Merdalski
26.	CON	PLH220005	Bytowskie Jeziora Lobeliowe	pomorskie Pojezierze Bytowskie	5333	Jeziro Ząbinowskie	Marek Merdalski	Marek Merdalski
27.	CON	PLH220034	Jeziroa Wdzydzkie	pomorskie Bory Tucholskie	5163	Jeziro Strupino	Marek Merdalski	Marek Merdalski
28.	CON	PLH220034	Jeziroa Wdzydzkie	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	5158	Jeziro Drzędno	Marek Merdalski	Marek Merdalski
29.	CON	PLH220034	Jeziroa Wdzydzkie	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	5162	Jeziro Zakrzewie	Marek Merdalski	Marek Merdalski
30.	CON	PLH220034	Jeziroa Wdzydzkie	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	5328	Małe Oczko	Marek Merdalski	Marek Merdalski
31.	CON	PLH220035	Jeziro Krasne	pomorskie Pojezierze Krajeńskie	5161	Jeziro Krasne	Marek Merdalski	Marek Merdalski
32.	CON	PLH220041	Miasteczkie Jeziora Lobeliowe	pomorskie Pojezierze Bytowskie	5334	Jeziro Smołowe	Marek Merdalski	Marek Merdalski
33.	CON	PLH220079	Ostoja Borzyszkowska	pomorskie Równina Charzykowska	4867	Jeziro Piaszno - Łąkie	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
34.	CON	PLH220079	Ostoja Borzyszkowska	pomorskie Równina Charzykowska	5157	Jeziro Wiejskie k. Łąkie	Marek Merdalski	Joanna Zalewska-Gałosz
35.	CON	PLH220079	Ostoja Borzyszkowska	pomorskie Równina Charzykowska	5159	Jeziro Kuchenek	Marek Merdalski	Joanna Zalewska-Gałosz

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2013-2014	2016-2017
36.	CON	PLH220095	Uroczyska Pojezierza Kaszubskiego	pomorskie Pojezierze Kaszubskie	5329	Jezioro Żuromińskie	Marek Merdalski	Marek Merdalski
37.	CON			dolnośląskie Kotlina Jeleniogórska	5429	Zbiornik Sosnówka	Zygmunt Dajdok	Rafał Bartosz
38.	CON			dolnośląskie Kotlina Kamiennogórska	5346	Zbiornik Bukówka	Zygmunt Dajdok	Rafał Bartosz
39.	CON			dolnośląskie Pogórze Izerskie	4771	Zbiornik Witka	Zygmunt Dajdok	Rafał Bartosz
40.	CON			dolnośląskie Pogórze Izerskie	5430	Rębiszów	Zygmunt Dajdok	Rafał Bartosz
41.	CON			dolnośląskie Pradolina Głogowska	4777	Rapocin	Zygmunt Dajdok	Rafał Bartosz
42.	CON			dolnośląskie Równina Swidnicka	4763	Zalew Mietkowski	Zygmunt Dajdok	Rafał Bartosz
43.	CON			lubuskie Bory Dolnośląskie	4813	łłowa- Żaków I	Piotr Kobierski	Piotr Kobierski
44.	CON			lubuskie Bory Dolnośląskie	4837	łłowa-Żaków II	Piotr Kobierski	Piotr Kobierski
45.	CON			lubuskie Bory Dolnośląskie	5285	Borowe k. Gozdnicy I	Piotr Kobierski	Piotr Kobierski
46.	CON			lubuskie Bory Dolnośląskie	5315	Borowe k. Gozdnicy II	Piotr Kobierski	Piotr Kobierski
47.	CON			lubuskie Kotlina Gorzowska	5675	Koszęcin	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
48.	CON			lubuskie Obniżenie Nowosolskie	4224	Nowiniec	Piotr Kobierski	Piotr Kobierski
49.	CON			lubuskie Obniżenie Nowosolskie	5081	Zalew Białków	Piotr Kobierski	Piotr Kobierski
50.	CON			lubuskie Pojezierze Łagowskie	5396	Kowalowski Stawek I	Michał Smoczyk	Michał Smoczyk
51.	CON			lubuskie Pojezierze Łagowskie	5423	Mokradła Sułowskie	Michał Smoczyk	Michał Smoczyk
52.	CON			lubuskie Równina Torzymska	5402	Jezioro Bledzewskie	Michał Smoczyk	Michał Smoczyk
53.	CON			lubuskie Wzniesienia Żarskie	4291	Miłowice I	Piotr Kobierski	Piotr Kobierski

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130, cała Polska - podsumowanie

Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2013-2014	2016-2017
54.	CON			lubuskie Wzniesienia Żarskie	4292	Miłowice II	Piotr Kobierski	Piotr Kobierski
55.	CON			lubuskie Wzniesienia Żarskie	5031	Grotów	Piotr Kobierski	Piotr Kobierski
56.	CON			lubuskie Wzniesienia Żarskie	5122	Miłowice stawy północne	Piotr Kobierski	-
57.	CON			lubuskie Wzniesienia Żarskie	5279	Janików I	Piotr Kobierski	Piotr Kobierski
58.	CON			lubuskie Wzniesienia Żarskie	5282	Janików II	Piotr Kobierski	Piotr Kobierski
59.	CON			małopolskie Dolina Górnej Wisły	4768	Przeborek	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
60.	CON			małopolskie Dolina Górnej Wisły	5385	Danusia 1	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
61.	CON			małopolskie Dolina Górnej Wisły	5386	Kamilcia	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
62.	CON			małopolskie Dolina Górnej Wisły	5387	Danusia 2	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
63.	CON			małopolskie Dolina Górnej Wisły	5388	Cyranka	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
64.	CON			małopolskie Dolina Górnej Wisły	5389	Młyńczyk	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
65.	CON			małopolskie Dolina Górnej Wisły	5410	Gniwus	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
66.	CON			małopolskie Dolina Górnej Wisły	5414	Kanonik	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
67.	CON			małopolskie Dolina Górnej Wisły	5416	Wójtowiec	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
68.	CON			małopolskie Podgórze Wilamowickie	4746	Osiek	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
69.	CON			małopolskie Podgórze Wilamowickie	4815	stawy Maleckie-Kopiec 2	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
70.	CON			małopolskie Podgórze Wilamowickie	4822	stawy Maleckie-Kopiec 1	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
71.	CON			małopolskie Podgórze Wilamowickie	4824	Szydłowczyk	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
72.	CON			małopolskie Podgórze Wilamowickie	5406	Michałowiec	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130, cała Polska - podsumowanie

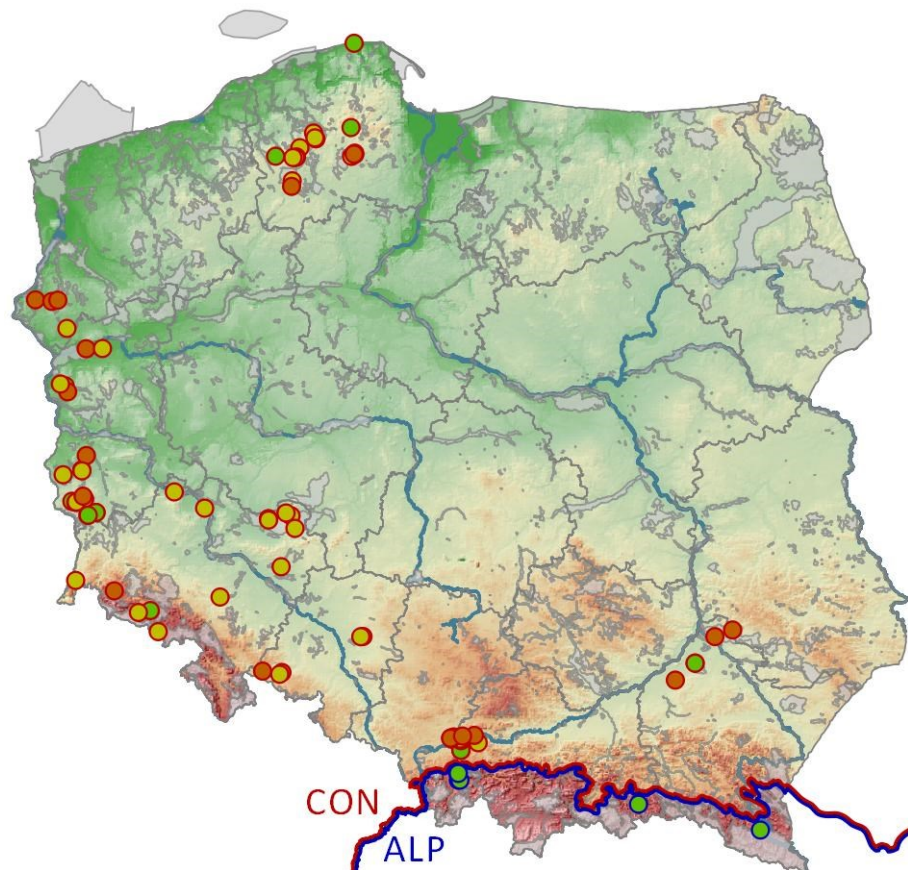
Lp.	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2013-2014	2016-2017
73.	CON			małopolskie Podgórze Wilamowickie	5407	Wesoły	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
74.	CON			opolskie Dolina Nysy Kłodzkiej	5217	Biała Nyska	Arkadiusz Nowak	Arkadiusz Nowak
75.	CON			opolskie Obniżenie Otmuchowskie	5218	Sięstrzechowice	Arkadiusz Nowak	Arkadiusz Nowak
76.	CON			opolskie Obniżenie Otmuchowskie	5219	Wilamowa	Arkadiusz Nowak	Arkadiusz Nowak
77.	CON			opolskie Równina Opolska	5220	Jedlice	Arkadiusz Nowak	Arkadiusz Nowak
78.	CON			opolskie Równina Opolska	5221	Szczedrzyk	Arkadiusz Nowak	Arkadiusz Nowak
79.	CON			podkarpackie Równina Tarnobrzeska	5107	Babule	Rafał Krawczyk	Rafał Krawczyk
80.	CON			pomorskie Pojezierze Bytowskie	4873	Jeziro Piaszno k. Tuchomia	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
81.	CON			pomorskie Pojezierze Krajeńskie	5160	Jeziro Liny	Marek Merdalski	Marek Merdalski
82.	CON			zachodniopomorskie Pojezierze Myśliborskie	5659	Stoki	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
83.	CON			zachodniopomorskie Pojezierze Myśliborskie	5663	Rosnowo	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
84.	CON			zachodniopomorskie Pojezierze Myśliborskie	5681	Trzcińsko-Zdrój	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz
85.	CON			zachodniopomorskie Równina Gorzowska	5671	Barnówko	Joanna Zalewska-Gałosz	Joanna Zalewska-Gałosz

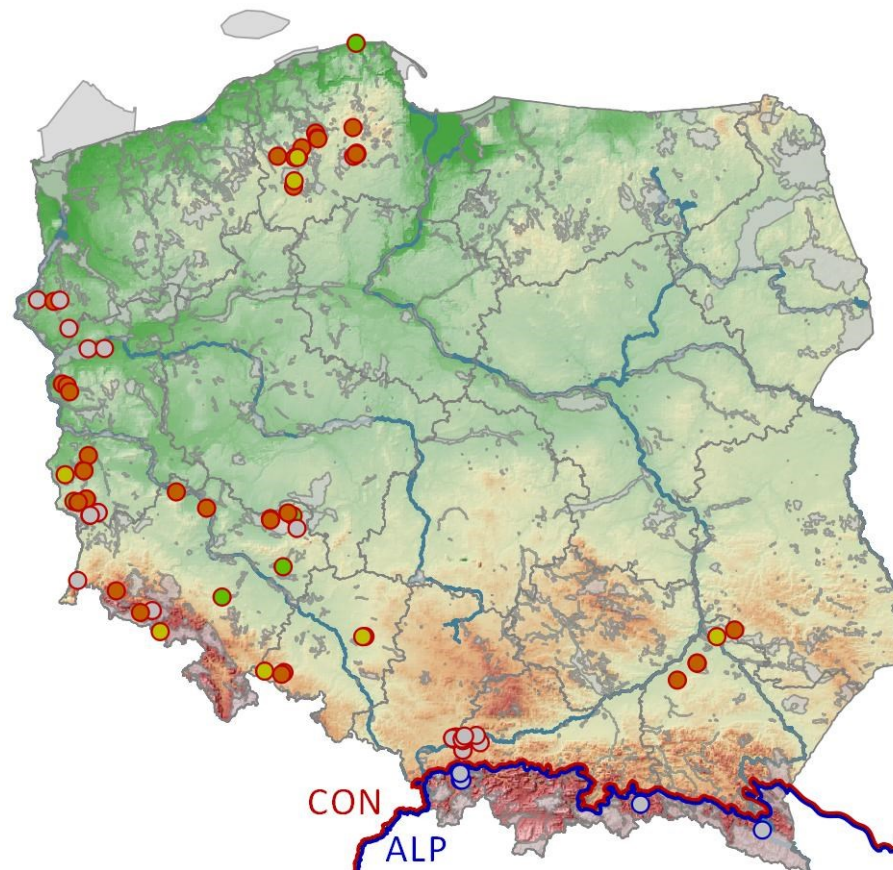
WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130, cała Polska - podsumowanie

IX. SYNTETYCZNE PODSUMOWANIE WYNIKÓW MONITORINGU SIEDLISKA PRZYRODNICZEGO BRZEGI LUB OSUSZANE DNA ZBIORNIKÓW WODNYCH ZE ZBIOROWISKAMI Z LITTORELLETEA, ISOËTO-NANOJUNCETEA 3130

Ryc. 1 Rozmieszczenie i ocena ogólna stanowisk siedliska 3130 w latach 2013-2014

Ryc. 2 Rozmieszczenie i ocena ogólna stanowisk siedliska 3130 w roku 2017

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130, cała Polska - podsumowanie

REGION ALPEJSKI

Powierzchnia siedliska

Powierzchnia siedliska

Struktura i funkcje

Struktura i funkcje

Perspektywy ochrony

Perspektywy ochrony

Ocena ogólna

Ocena ogólna

■ FV   ■ U1   ■ U2   ■ XX

Ryc. 3. Oceny parametrów na stanowiskach siedliska 3130 w latach 2013-2014 w regionie alpejskim

■ FV   ■ U1   ■ U2   ■ XX

Ryc. 4. Oceny parametrów na stanowiskach siedliska 3130 w roku 2017 w regionie alpejskim

Ze względu na niewykształcenie się siedliska na stanowiskach wyznaczonych w regionie alpejskim nie było możliwości przeprowadzenia jego oceny. Jedynie w przypadku parametru perspektywy ochrony wszystkie stanowiska zostały ocenione jako w stanie właściwym (FV), gdyż w otoczeniu stanowisk nie zaobserwowano żadnych negatywnych zmian dających podstawę do wnioskowania o pogarszających się perspektywach ochrony. Ocena zła dla parametru Powierzchnia siedliska wynika z interpretacji eksperta braku wykształcenia się siedliska, jako zmniejszenia się jego powierzchni. Brak wykształcenia siedliska w 2017 roku wynikał z przyczyn naturalnych i miał charakter zdarzenia losowego, trudno zatem interpretować to zjawisko jednoznacznie, jako kurczenie się jego powierzchni, gdyż przy sprzyjających warunkach hydrologicznych w latach następnych parametr ten może się okazać niezaburzony. W poprzednim cyklu badań wszystkie siedem stanowisk reprezentowało właściwy stan (FV) zarówno ogólny, jak i większości parametrów (jedynie w przypadku powierzchni ocena była XX), co wynikało z faktu wskazania do sieci monitoringu stanowisk dobrze

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130, cała Polska - podsumowanie

---

wykształconych w momencie ich wyboru. Brak oceny w 2017 nie można zatem rozpatrywać w kategoriach pogorszenia się stanu siedliska. Stąd ocena dla siedliska w regionie alpejskim nieznana (XX).

Podsumowując, oceny parametrów stanu siedliska 3130 – **Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea** dla regionu biogeograficznego alpejskiego kształtowały się następująco:

Powierzchnia - stan zły (U2),

Specyficzna struktura i funkcje – stan nieznan, w rozumieniu niemożliwy do rzetelnego ocenienia (XX),

Perspektywy ochrony – stan właściwy (FV),

Ocena ogólna – stan nieznan, niemożliwy do ocenienia (XX).

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130, cała Polska - podsumowanie

REGION KONTYNETALNY

Powierzchnia siedliska

Powierzchnia siedliska

Struktura i funkcje

Struktura i funkcje

Perspektywy ochrony

Perspektywy ochrony

Ocena ogólna

Ocena ogólna

■ FV ■ U1 ■ U2 ■ XX

Ryc. 5 Oceny parametrów na stanowiskach siedliska 3130 w latach 2013-2014 w regionie kontynentalnym

■ FV ■ U1 ■ U2 ■ XX

Ryc. 6 Oceny parametrów na stanowiskach siedliska 3130 w roku 2017 w regionie kontynentalnym

1. Powierzchnia siedliska

Znakomita większość ocenionych stanowisk (64%) uzyskała ocenę złą (U2), kolejne 24% ocenę niezadowalającą. Jedynie 11% stanowisk nie wykazywało pogorszenia oceny tego parametru. Tak złe oceny parametru Powierzchnia wynikają w zasadzie z dwóch kwestii: rzeczywiście kurczenia się powierzchni siedliska lub jego zaniku na skutek niekorzystnych zmian środowiskowych i/lub presji antropogenicznej oraz niewykształcenia się siedliska z powodów opisanych powyżej (zbyt wysoki poziom wód w zbiornikach). Ta druga sytuacja, jakkolwiek rzeczywiście skutkuje pomniejszeniem powierzchni siedliska, w rzeczywistości jest pomniejszeniem pozornym, gdyż w następnych latach, przy sprzyjających warunkach hydrologicznych, powierzchnia siedliska może się zwiększyć przez proste jego przywrócenie w miejscach naturalnego

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130, cała Polska - podsumowanie

występowania. Dlatego też spekulowanie o zmianach powierzchni w przypadku siedliska 3130 może prowadzić do błędnych wniosków i należy podchodzić do niego ostrożnie. Wyniki badań z 2017 wskazują na zły stan parametru (przy właściwym w poprzednim cyklu), jednak właściwe wnioskowanie może być przeprowadzone dopiero na podstawie kilku cykli monitoringowych.

2. Specyficzna struktura i funkcje

Spośród 48 stanowisk ocenionych pod kątem tego parametru, ponad połowa (30%, 29 stanowisk) wykazywała zły stan parametru, a kolejne 27% (13 stanowisk) stan niezadowolający. Na zły lub niezadowolający stan siedliska wpłynęły przede wszystkim takie wskaźniki, jak silna defragmentacja siedliska na skutek działalności antropogenicznej, wkraczanie roślinności ekspansywnej, obcej dla siedliska, zubożenie struktury taksonomicznej zbiorowisk namuliskowych lub zanik gatunków dominujących (brak dominantów) czy spadek bogactwa gatunkowego taksonów charakterystycznych dla siedliska. Dobrze wykształcone płyty siedliska o właściwej strukturze i składzie taksonomicznym, pozwalające na właściwą ocenę parametru Specyficzna struktura i funkcje odnotowano jedynie na sześciu stanowiskach: Ruskie Stawy, Zalew Mietkowski, Borowa Oleśnicka, Ruda Milicka, Białogóra, Grotów, z których pięć ostatnich to jedyne stanowiska ocenione jako we właściwym stanie ochrony na podstawie kombinacji wszystkich parametrów. Parametr ten w 2017 r. wskazywał na generalnie zły stan siedliska 3130 na stanowiskach, gdzie siedlisko w ogóle miało możliwość wykształcenia się.

3. Perspektywy ochrony

W 2017 r. aż 38 stanowisk (57% spośród wszystkich ocenionych pod kątem tego parametru) zostało ocenionych jako wykazujące właściwy stan (FV) w zakresie perspektyw ochrony, co wcale nie musi stać w sprzeczności ze złym lub niezadowolającym stanem pozostałych parametrów, stwierdzonym na większości stanowisk. W większości przypadków na stanowiskach nie stwierdzono żadnych istotnych oddziaływań, mogących w bliskiej perspektywie czasowej pogorszyć stan ekologiczny siedliska, nie została wprowadzona ani nie jest planowana zmiana dotychczasowego użytkowania stawu, brak jest przesłanek do wnioskowania o spodziewanym pogorszeniu siedliska. Na 30% spośród ocenionych stanowisk wskazano niewłaściwe, a na kolejnych 16% złe perspektywy ochrony. Zły stan parametru, stwierdzony na 11 stanowiskach, wynikał z rzeczywiście złych rokowań dla możliwości zachowania siedliska na stanowisku (presja turystyczna na jezioro lub w jego bezpośrednim otoczeniu, niewłaściwe użytkowanie stawu lub brak jego użytkowania). Na wielu stanowiskach przyczyną niewłaściwej lub złej oceny parametru była też naturalna sukcesja, czyli zarastanie siedliska gatunkami ekspansywnymi, obcymi dla siedliska 3130. Generalnie pod kątem perspektyw ochrony siedlisko 3130 można określić jako pozostające w zadowolającym stanie.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

4. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 3130, cała Polska - podsumowanie

4. Ocena ogólna

Ocenie ogólnego stanu ochrony siedliska na stanowisku poddano 50 stanowisk, przy 27 pozostających bez oceny (ocena nieznana XX). Spośród 50 stanowisk ocenionych, 72% (36 stanowisk) otrzymało ocenę złą, co wynikało przede wszystkim ze złej oceny parametru Specyficzna struktura i funkcje (27 stanowisk z oceną U2 tego parametru spośród 36 ocenionych, jako w złym stanie), złej oceny parametru Powierzchnia (25 stanowisk) i tylko 11 stanowisk ocenionych jako złe miało jednocześnie złą ocenę parametru Perspektywy ochrony. Zaledwie pięć stanowisk wykazywało właściwy stan zachowania siedliska na stanowisku i były to stanowiska: Ruda Milicka, Borowa Oleśnicka, Białogóra, Zalew Mietkowski oraz Grotów. Pozostałe dziewięć stanowisk wykazywało niezadowalający stan zachowania siedliska. Racjonalna i trafna ocena stanu zachowania w przypadku siedliska 3130 jest niezwykle trudna. Siedlisko to ma z natury charakter efemeryczny i jest uzależnione od dostępności światła, właściwego podłoża i temperatury, czyli parametrów środowiska, na który wpływ mają zarówno uwarunkowania naturalne, jak i działalność antropogeniczna. Nawet przy braku presji człowieka, warunki meteorologiczne mogą uniemożliwić wykształcenie się siedliska, przy czym stan ten nie jest zazwyczaj trwały (siedlisko może z powodzeniem wykształcić się w przyszłym roku, jeżeli warunki pogodowe będą temu sprzyjały). Z drugiej strony działalność człowieka nie musi oddziaływać na siedlisko negatywnie, gdyż pewne racjonalne działania, jak utrzymywanie odpowiedniego reżimu hydrologicznego w stawach (właściwa instrukcja sterowania wodą, wprowadzenie odpowiednich terminów spuszczenia wody) czy usuwanie roślinności ekspansywnej, oddziałują stymulująco na rozwój siedliska. Stąd też ocena stanu siedliska jest wypadkową wielu czynników i należy podchodzić do niej bardzo ostrożnie. Fakt, że w 2017 roku 47% wszystkich 77 stanowisk, oraz 72% wszystkich 50 ocenianych stanowisk uzyskało ocenę złą, wskazuje raczej na zły stan siedliska, niemniej jednak trudno przewidzieć czy ocena ta utrzyma się w następnym cyklu badań, gdyż stan siedliska jest bardzo niestabilny i trudny do przewidzenia. Z tych względów podjęto decyzję o wskazaniu stanu ogólnego siedliska, jako nieznanego (niemożliwego do wiarygodnego ocenienia).

Podsumowując, oceny parametrów stanu siedliska 3130 – **Brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z Littorelletea, Isoëto-Nanojuncetea** dla regionu biogeograficznego kontynentalnego kształtowały się następująco:

Powierzchnia - stan zły (U2),

Specyficzna struktura i funkcje – stan nieznanany (XX),

Perspektywy ochrony – stan właściwy (FV),

Ocena ogólna – stan nieznanany, niemożliwy do wiarygodnego ocenienia (XX).